

FUNDUSZ SOŁECKI

w pytaniach i odpowiedziach

Stowarzyszenie
Liderów
Lokalnych
Grup
Obywatelskich

FUNDUSZ SOŁECKI

w pytaniach i odpowiedziach

**Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup
Obywatelskich**

www.slgo.pl

Publikacja *Fundusz sołecki w pytaniach i odpowiedziach*
powstała w programie *Budżet obywatelski – uczestnictwo w tworzeniu budżetu
na poziomie lokalnym* Stowarzyszenia Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich,
finansowanym przez Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

**Trust for Civil Society
in Central & Eastern Europe**

W pracach zespołu programu Budżet obywatelski uczestniczą:
Katarzyna Batko-Tołuć, Barbara Klimek, Dariusz Kraszewski,
Karol Mojkowski, Szymon Osowski.

W publikacji wykorzystane zostały odpowiedzi udzielane na stronie
www.funduszesoleckie.pl
przez Rafała Trykozko, Magdalenę Kałużę oraz Szymona Osowskiego.

Autorzy składają podziękowania:

Zespołowi Pyrzyckiej Akademii Zmiany za inspirację,
Sylvii Żmijewskiej-Kwiręg za pomoc w redakcji tekstu,
Katarzynie Jezierskiej-Tratkiewicz
i Markowi Jezierskiemu-Tratkiewiczowi za skład publikacji.

**Dziękujemy wszystkim mieszkańcom sołectw za wspólną pracę.
To publikacja od Was, dla Was!**

Projekt okładki: Jan Bajtlik
Druk: Agencja reklamowo-poligraficzna GRAFIKS

Wrzesień 2012 r.

Spis treści

1. Sami swoje, czyli fundusz sołecki	str 5
2. Trochę teorii o funduszu sołeckim	str 7
3. Mamy fundusz sołecki w gminie i co dalej?	str 15
4. Ile pieniędzy przypada na moje sołectwo?	str 19
5. Wniosek na podstawie art. 241 Kodeksu postępowania administracyjnego	str 23
6. Zadania własne gminy	str 25
7. Ustawa o funduszu sołeckim	str 27
8. Pytania i odpowiedzi	str 31

1

Sami swoje, czyli fundusz sołecki

Gdy zastanawiamy się, czy wprowadzenie w 2009 roku funduszu sołeckiego, gwarantującego mieszkańcom sołectw wiążący wpływ na budżet gmin, zmieniło coś w funkcjonowaniu gmin i sołectw, myślimy o tym, jak było wcześniej. Przez lata sołectwa funkcjonowały, otrzymując środki z budżetu gminy na swoje działania, ale w wielu miejscach ciężar i koszty organizacji życia w sołectwie opierały się na samych mieszkańcach, a ich potrzeby często pozostawały niezauważone.

Czy wprowadzenie funduszu sołeckiego spowodowało, że jest lepiej? Czy już po kilku latach doświadczeń z funduszem można powiedzieć, że fundusz się sprawdził? Każde sołectwo i gmina są inne, jednak sam fakt, że potrzeby sołectw są lepiej słyszalne, a mieszkańcy pewniejsi siebie i bardziej świadomi swoich praw jest dużym sukcesem. Rozważając, czy fundusz jest rozwiązaniem dobrym dla mieszkańców podkreślamy, że warto podjąć wysiłek związany z całym procesem wprowadzania funduszu sołeckiego przynajmniej w czterech powodów:

Pewność. *Ustawa o funduszu sołeckim* gwarantuje, że corocznie radni będą rozważać kwestię funduszu. Jeśli się zgodzą, a poparcie dla idei fundusz to nic innego jak barometr zaangażowania przedstawicieli władzy w sprawy naszych lokalnych społeczności, to każdy mieszkaniec sołectwa ma gwarancję szansy, z której może – choć nie musi – skorzystać. Pieniądze zapewnione ustawą to tylko i aż przyczynek do suwerennej dyskusji w sołectwie.

Podmiotowość. Fundusz sołecki to nasze pieniądze! Decyzja o tym, na co wydać pieniądze, należy tylko do mieszkańców, ich zdanie jest wiążące i nikt ich w podjęciu decyzji na zebraniu wiejskim zastąpić nie może. Fundusz sołecki to jedyne rozwiązanie w Polsce, w ramach którego o części budżetu gminy decydują bezpośrednio mieszkańcy, a ich wola zobowiązuje wójta, burmistrza czy prezydenta do wpisania efektów owych decyzji do projektu budżetu. Korzystajmy z tej szansy!

Rozliczalność. Jawność i rozliczalność funkcjonowania władzy publicznej stanowi fundament funkcjonowania całego państwa. W przypadku funduszu sołeckiego jak i wszystkich innych publicznych budżetowych wydatków, każdy posiada konstytucyjne prawo (ujęte w art. 61 Konstytucji RP) do sprawdzenia, jak urząd realizuje i wydatkuje fundusz. Każdy może zapytać o faktury, zamówienia usług, umowy podpisywane na wykonanie przedsięwzięć. Również każdy z nas może dowiedzieć się, jak i przez kogo podejmowane były decyzje o przeznaczeniu funduszu sołeckiego.

Aktywność. Fundusz sołecki wiąże się z ożywionymi dyskusjami, ba! nawet ze sporami! Ale to właśnie dzięki takim rozmowom powstają pomysły rozwiązania problemów w sołectwie. Wreszcie jest się o co pospierać! I to nie tylko o to, na co wydać pieniądze, ale też o to, co jest w sołectwie ważne, jak chcemy

rozwijać nasze sołectwo, kto odpowiada za drogi, mosty, tereny zielone, kto musi utrzymać świetlicę itd. Nie ma nic ważniejszego jak poszukiwanie odpowiedzi na pytania rodzące się w związku z funkcjonowaniem w publicznej przestrzeni.

Z pewnością fundusz sołecki nie rozwiąże wszystkich problemów sołectwa, ale jest szansą dla każdego z sołectw, dobrym punktem wyjścia do wspólnej dyskusji i organizowania się wokół ważnych dla nas spraw. Naszym zdaniem fundusz sołecki to nie tylko pieniądze, które pozwalają zabrać się wreszcie za mniejsze lub większe sprawy. Przede wszystkim to demokratyczny proces podejmowania decyzji, w którym bezpośrednio uczestniczą mieszkańcy sołectwa, na równych prawach!

Oddając Państwu niniejszą publikację mamy nadzieję, że będą Państwo pamiętać, iż w funduszu sołeckim nie chodzi o to, kto lepiej zna przepisy, kto wie, co to zadanie własne gminy i jak ująć to w budżecie, ale o to, abyśmy jako mieszkańcy mieli decydujący wpływ na nasze otoczenie.

Szymon Osowski,

Prezes Stowarzyszenia

Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich

Karol Mojkowski,

Koordynator programu

*Budżet obywatelski – uczestnictwo w tworzeniu
budżetu na poziomie lokalnym*

2

Trochę teorii o funduszu sołeckim

Słowniczek

- budżet gminy – **budżet**
- gmina, w której wyodrębnione są sołectwa – **gmina**
- fundusz sołecki – **fundusz**
- uchwała rady gminy o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego – **uchwała**
- Ustawa o funduszu sołeckim z dnia 20 lutego 2009 roku – **Ustawa**
- wniosek sołectwa o fundusz sołecki – **wniosek**
- wójt, burmistrz bądź prezydent miasta – **wójt**
- zebranie wiejskie – **zebranie**

Co roku każda gmina w Polsce uchwała budżet – listę dochodów i wydatków – na kolejny rok kalendarzowy. O budżecie decydują wybrani w demokratycznych wyborach przedstawiciele – członkowie rady gminy. I choć reprezentują wszystkich mieszkańców, nie zawsze mamy poczucie, że rozpoznają potrzeby poszczególnych miejscowości wchodzących w skład gminy. Może więc się wydawać, że zwykli mieszkańcy nie mają większego wpływu na to, jak planowane i wydawane są gminne pieniądze. Tymczasem od 2009 roku mieszkańcy mogą podejmować wiążące decyzje o części budżetu gminy. Taką możliwość daje *Ustawa o funduszu sołeckim* z dnia 20 lutego 2009 roku, na podstawie której w budżecie gminy może być wyodrębniony fundusz sołecki.

Co to jest fundusz sołecki?

Fundusz sołecki to pieniądze, które mają służyć poprawie warunków życia mieszkańców gminy. Jest wyodrębniany w budżecie gminy i przez cały czas pozostaje jego częścią. O przeznaczeniu funduszu sołeckiego decydują bezpośrednio mieszkańcy sołectw na zebraniach wiejskich. Za wykonanie funduszu sołeckiego, podobnie jak całego budżetu gminy, odpowiada wójt.

O tym, czy w gminie zostanie wyodrębniony fundusz sołecki, decyduje rada gminy. Musi to zrobić do 31 marca każdego roku – podjęta w tym terminie uchwała dotyczy kolejnego roku kalendarzowego. Jeżeli rada gminy nie zamierza wyodrębnić z budżetu funduszu sołeckiego na kolejny rok, musi podjąć, również do 31 marca, uchwałę o jego niewyodrębnieniu.

A zatem, aby w 2014 roku mógł być w gminie wydatkowany fundusz sołecki, do 31 marca 2013 roku rada gminy musi podjąć uchwałę dotyczącą jego wyodrębnienia.

Coroczne podejmowanie uchwały o wyodrębnieniu lub niewyodrębnieniu funduszu sołeckiego jest ustawowym obowiązkiem każdej gminy, w skład której wchodzi sołectwa!

Ile pieniędzy przypada na moje sołectwo?

Fundusz sołecki wyodrębniony jest w budżecie gminy. Na każde sołectwo przypada konkretna kwota, obliczana według wzoru zawartego w art. 2 *Ustawy*. Jej wysokość zależy od tego, ilu mieszkańców liczy sołectwo oraz od dochodów gminy.

Informacja o tym, ile pieniędzy przypada na każde sołectwo, musi być przekazana sołtysom do 31 lipca roku poprzedzającego realizację funduszu (można samemu wyliczyć szacunkową kwotę – szczegóły, jak to zrobić, na naszej stronie www.funduszesoleckie.pl).

Środki z funduszu sołeckiego to zazwyczaj od 5 do 25 tysięcy złotych na sołectwo!

Rada gminy w drodze osobnej uchwały może zwiększyć kwotę funduszu sołeckiego ponad tę wyliczoną według *Ustawy*.

Fundusz sołecki – na co wydać te pieniądze i kto o tym decyduje?

Pieniądze z funduszu można wydać na zadania, które – w myśl *Ustawy* – spełniają trzy warunki formalne: **służą poprawie warunków życia mieszkańców, są zadaniami własnymi gminy** oraz **są zgodne ze strategią rozwoju gminy**. W praktyce oznacza to, że można je wydać na to wszystko, na co wydaje pieniądze gmina. Przedsięwzięcia z funduszu muszą być realizowane na terenie sołectwa, w którym mieszkańcy podejmują decyzję o jego wydatkowaniu.

Decyzję o tym, na co zostanie przeznaczony fundusz sołecki, podejmują doradzi mieszkańcy sołectwa w trakcie zebrania wiejskiego. Decyzję mieszkańców, ujętą w formie wniosku o fundusz sołecki wraz z uchwałą zebrania wiejskiego, protokołem i listą obecności z zebrania, sołtys przekazuje wójtowi zgodnie z procedurą określoną w statucie sołectwa, w terminie nieprzekraczalnym do 30 września.

Władze gminy, radni czy sołtys nie mogą wpływać na tę suwerenną decyzję mieszkańców sołectwa. Decyzja mieszkańców jest wiążąca. Wójt sprawdza wniosek o fundusz sołecki jedynie pod kątem poprawności formalnej. Jeśli wniosek spełnia wszystkie warunki formalne, musi zostać uwzględniony w budżecie gminy na kolejny rok.

Czyje są pieniądze z funduszu sołeckiego?

Fundusz sołecki to publiczny grosz – nasze pieniądze. Fundusz jest wyodrębniany w budżecie gminy i przez cały czas pozostaje częścią budżetu. Wszystkie wydatki z funduszu sołeckiego ponosi gmina, na nią też wystawiane są faktury, rachunki czy zawierane umowy. Sołtys może jednak ustalić z urzędem gminy, że to on będzie dokonywał poszczególnych zakupów.

Fundusz sołecki to pieniądze publiczne, które podlegają takim samym prawom jak pozostałe środki budżetowe. Wiąże się z tym również m.in. pełna jawność ich wydatkowania.

Do kiedy należy wydać pieniądze z funduszu sołeckiego?

Pieniądze z funduszu muszą zostać wydane do końca roku (liczy się data wydania pieniędzy, a nie data wystawienia rachunku lub faktury), na który zostały uchwalone. Pieniądze z funduszu sołeckiego, które nie zostaną wydane, nie przechodzą na kolejny rok. Nie przepadają, tylko zostają w budżecie gminy.

Przygotowując wniosek o fundusz sołecki, warto opracować realny harmonogram przedsięwzięcia i ująć go we wniosku uchwalonym przez mieszkańców na zebraniu wiejskim oraz zacząć realizować je możliwie jak najwcześniej, np. w pierwszej połowie roku tak, aby zdążyć ze wszystkim do końca roku. W planach trzeba uwzględnić nieoczekiwane trudności i opóźnienia wykonania poszczególnych zadań (np. ze względu na warunki pogodowe czy brak towaru w magazynie). Warto również dowiadywać się w gminie, jak wygląda realizacja przedsięwzięć z funduszu sołeckiego. Kilka miesięcy różnicy w wykonaniu przedsięwzięcia z funduszu wpływa przecież na jakość życia mieszkańców sołectwa.

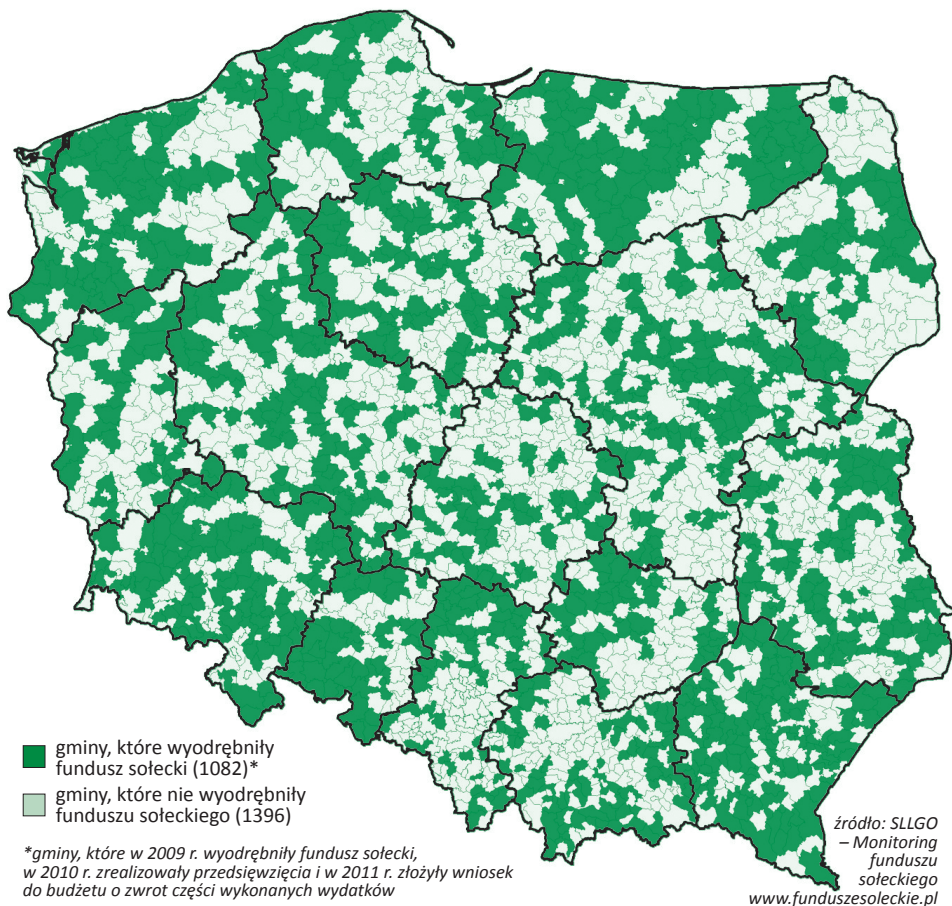
Fundusz sołecki – czy to się optaca gminie?

Gmina, która zdecyduje się na wyodrębnienie w swoim budżecie funduszu i wyda pieniądze na przedsięwzięcia określone we wnioskach sołectw, co roku może ubiegać się o zwrot części poniesionych wydatków. Zgodnie z *Ustawą* otrzymuje od Skarbu Państwa zwrot 10, 20 lub 30 % wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego. Najuboższe gminy otrzymują największy zwrot.

Zwrot ten dotyczy wyłącznie środków wydanych w ramach tej kwoty, która została wyliczona według wzoru zawartego w *Ustawie*. Wójt składa do właściwego wojewody wniosek o zwrot części wydatków do 31 maja roku następującego po tym, w którym poniesione zostały wydatki. Pieniądze stanowiące zwrot części poniesionych kosztów zostają wypłacone gminie do 31 sierpnia. Wyodrębnienie funduszu sołeckiego oznacza zatem wpływ dodatkowych środków do budżetu gminy!

Gmina, decydując się na wyodrębnienie funduszu, wydaje pieniądze na przedsięwzięcia, które według prawa zobowiązana jest finansować i dodatkowo otrzymuje część pieniędzy z powrotem.

FUNDUSZ SOŁECKI WYKONANY W 2010 R.

Fundusz sołecki – krok po kroku

Krok 1. Przekonaj samorząd do funduszu sołeckiego

Cel: podjęcie przez radę gminy uchwały o wyodrębnieniu w budżecie gminy funduszu sołeckiego

Jeśli chcesz, żeby fundusz został wyodrębniony w twojej gminie, a nie jest pewne, czy rada gminy będzie chciała wprowadzić to rozwiązanie, możesz zacząć działać niezależnie od tego, czy jesteś radnym, sołtysem, liderem lokalnej organizacji czy po prostu mieszkańcem gminy. Samorząd to wspólnota tworzona przez mieszkańców, radnych, władze – przekonaj ich do funduszu.

- **Porozmawiaj z mieszkańcami i sołtysami poszczególnych wsi**

Przedstaw im możliwości funduszu (jeśli ich jeszcze nie znają), wskaż korzyści, jakie wynikają dla gminy i ich sołectw, zaproś gościa z gminy, w której fundusz funkcjonuje już kilka lat. Spróbuj przekonać jak największą liczbę mieszkańców do tego rozwiązania. Podczas dyskusji na sesji rady gminy na temat przyjęcia funduszu sołeckiego dobrze będzie, jeśli np. sołtysi będą mie-

li wspólne stanowisko. Propozycja wychodząca od wielu osób będzie bardziej przekonująca dla radnych niż propozycja przedstawiona przez jedną osobę.

- **Przygotuj krótką petycję do rady gminy dotyczącą wyodrębnienia funduszu**

Pod petycją może podpisać się każdy mieszkaniec gminy. Postaraj się zebrać jak największą liczbę podpisów. Dokument podpisany przez większość sołtysów i znaczną część mieszkańców na pewno zostanie poważnie potraktowany przez radę gminy.

- **Zorganizuj spotkanie dla sołtysów i radnych na temat funduszu**

Jeśli w twojej gminie mieszkańcy nie wiedzą dokładnie, na czym polega fundusz, możesz zorganizować dla nich spotkanie z osobą (przedstawicielem innej gminy, wojewody, organizacji), która odpowie na wszystkie pytania związane z tematem, wyjaśni wątpliwości, rozwieje obawy oraz opisz całą procedurę.

- **Skieruj do rady gminy wniosek o wyodrębnienie funduszu**

Jako mieszkaniec gminy możesz - w trybie art. 241 Kodeksu postępowania administracyjnego - skierować do rady gminy wniosek w sprawie przyjęcia uchwały o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego. Rada gminy jest zobowiązana do odpowiedzi na twoje pismo w ciągu 30 dni.

Aby fundusz mógł być realizowany w przyszłym roku kalendarzowym, uchwała o jego wyodrębnieniu musi być przyjęta do 31 marca bieżącego roku. „Kampanię promocyjną funduszu” należy zatem zaplanować odpowiednio wcześniej!

Krok 2. Zorganizuj spotkanie mieszkańców – poinformuj o funduszu i zbierz pierwsze pomysły

Cel: zaangażowanie jak największej liczby mieszkańców sołectwa w proces tworzenia funduszu sołeckiego

Jeśli w twojej gminie fundusz został już wyodrębniony, do 31 lipca każdy sołtys powinien otrzymać informację o kwocie przypadającej na sołectwo.

To kolejny moment, kiedy warto zwrócić uwagę mieszkańców, że to oni i wyłącznie oni zdecydują o przeznaczeniu funduszu w sołectwie. Po 31 lipca wiadomo dokładnie, ile to pieniędzy. Spotkanie może służyć zebraniu pierwszych pomysłów na wykorzystanie funduszu, zastanowieniu się nad dalszym rozwojem sołectwa. Najlepiej, aby takie spotkanie odbyło się kilka tygodni przed właściwym zebraniem wiejskim. Osoby, które zgłoszą propozycje, mogą przygotować kosztorysy ich realizacji tak, żeby na zebraniu wiejskim można było przedstawić konkretne propozycje do dyskusji. W przypadku wątpliwości będzie czas na ewentualne zasięgnięcie porady, co można sfinansować z funduszu, jak powinna brzmieć nazwa przedsięwzięcia, gdzie jeszcze szukać środków, z kim rozmawiać itp.

Jeśli nie znajdujesz odpowiedzi na swoje pytanie w ostatnim rozdziale tej publikacji, zawsze możesz skorzystać z bezpłatnego poradnictwa naszego Stowarzyszenia, zadając pytanie przez stronę www.funduszesoleckie.pl. Na funduszesoleckie.pl znajdziesz również odpowiedzi na dziesiątki innych pytań.

Krok 3. Weź udział w zebraniu wiejskim dotyczącym wniosku o fundusz sołecki

Cel: uchwalenie poprawnego i satysfakcjonującego mieszkańców sołectwa wniosku o fundusz sołecki

Zebranie wiejskie

Do 30 września sołectwa muszą zdecydować, na co chcą wydać przeznaczoną na sołectwo kwotę i przekazać wójtowi wnioski o fundusz sołecki.

Fundusz sołecki to szansa dla każdego sołectwa. Nawet jeśli tylko jedno sołectwo będzie chciało złożyć wniosek o fundusz sołecki – warto wyodrębnić fundusz w budżecie gminy. Udział mieszkańców w zebraniu wiejskim oznacza, że chcą zrobić coś dla swojej miejscowości. Taki potencjał trzeba wykorzystać.

Propozycje przeznaczenia funduszu sołeckiego są przedstawiane podczas zebrania wiejskiego i głosują nad nimi wszyscy obecni dorośli mieszkańcy sołectwa, będący jego stałymi mieszkańcami.

Dobre zebranie wiejskie daje wszystkim mieszkańcom realną możliwość udziału w podejmowaniu decyzji – a to wymaga możliwie szerokiego i liczego uczestnictwa mieszkańców, zabierania przez nich głosu i zakończenia spotkania konkretnymi rezultatami.

Zebranie wiejskie, na którym mieszkańcy podejmują decyzje o tym, co chcą sfinansować z funduszu sołeckiego, musi odbyć się przed końcem września, ponieważ jedynie do 30 września sołtysi mają czas na przekazanie wójtowi uchwalonych na zebraniach wniosków.

Organizację zebrania wiejskiego określa statut sołectwa. Informacje o tym, kiedy i w jaki sposób poinformować mieszkańców o zebraniu, kto powinien je prowadzić, wreszcie: ile osób powinno być obecnych, aby w pierwszym bądź drugim terminie zebranie było ważne, znajdują się w statucie sołectwa.

Efektem zebrania wiejskiego powinna być uchwała zebrania wiejskiego dotycząca wniosku o fundusz sołecki. Wniosek musi zawierać wskazanie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze danego sołectwa (w ramach kwoty, o jakiej do 31 lipca poinformował wójt) wraz z oszacowaniem kosztów i uzasadnieniem. Z zebrania wiejskiego należy również sporządzić protokół. Uchwała zebrania wiejskiego wraz z wnioskiem o fundusz sołecki, listą obecności oraz protokołem przekazywane są przez sołtysa do wójta.

Wniosek o fundusz sołecki

Wniosek o fundusz sołecki przyjmowany jest w drodze uchwały przez mieszkańców obecnych na zebraniu wiejskim. Z propozycją wniosku może wystąpić:

- sołtys
- rada sołecka
- piętnastu pełnoletnich mieszkańców sołectwa.

Nie ma ustawowego wzoru wniosku o fundusz sołecki. Aby wniosek był poprawny, musi zawierać:

- wskazanie przedsięwzięć do realizacji na terenie sołectwa w ramach funduszu;
- kalkulację kosztów realizacji przedsięwzięć (koszty te muszą mieścić się w limicie przeznaczonym dla sołectwa);
- uzasadnienie, w którym wskazane jest, w jaki sposób realizacja przedsięwzięć finansowanych z funduszu przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców sołectwa.

Kosztorys przedsięwzięć jest przygotowywany na wiele miesięcy przed realizacją – w tym czasie mogą zmienić się np. ceny materiałów czy usług. Chodzi jednak o to, żeby kosztorys pokazywał szacunkowe obliczenia. Przy jego sporządzaniu warto poprosić o radę specjalistę lub też zwrócić się – w celu konsultacji – do właściwego pracownika urzędu gminy. Często specjalistę z danej dziedziny można znaleźć wśród mieszkańców sołectwa.

Złożenie wniosku po terminie powoduje jego odrzucenie

Po otrzymaniu wniosku o fundusz sołecki wójt sprawdza, czy wniosek jest poprawny pod względem formalnym. Jeśli wniosek jest poprawny, przedsięwzięcia zaplanowane przez sołectwo wprowadzane są do projektu budżetu gminy właśnie na podstawie uchwalonych na zebraniach wiejskich wniosków. Projekt budżetu gminy powstaje do 15 listopada.

W przypadku, gdy wniosek nie spełnia wymogów formalnych, wójt w ciągu 7 dni informuje o tym sołtysa. Sołtys ma kolejne 7 dni na podtrzymanie wniosku w niezmienionej formie. Informacje o podtrzymaniu wniosku kieruje do rady gminy za pośrednictwem wójta. Rada gminy ma 30 dni na rozpatrzenie wniosku i rozstrzygnięcie rady jest wiążące dla wójta.

Na co musisz uważać: najczęściej popełniane błędy we wniosku

Wniosek sołectwa musi być odrzucony jeśli np.:

- nie określono w nim przedsięwzięć, na które mają zostać przeznaczone pieniądze;
- do wniosku nie dołączono uzasadnienia wyboru przedsięwzięć;
- przedsięwzięcia wybrane przez zebranie wiejskie nie spełniają warunków wymienionych w art. 1 ust. 3 *Ustawy*: nie podnoszą warunków życia mieszkańców, nie należą do zadań własnych gminy lub nie są zgodne ze strategią rozwoju gminy;
- koszt planowanych działań przekracza wysokość środków przeznaczonych na sołectwo;
- wniosek nie został uchwalony przez zebranie wiejskie;
- wniosek został przekazany wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi) po 30 września roku poprzedzającego poniesienie wydatku.

Krok 4. Dowiedz się, jak fundusz jest realizowany

Cel: zwiększenie udziału mieszkańców w odpowiedzialności za fundusz sołecki

Zadania ze środków funduszu sołeckiego realizowane są zgodnie z opisem we wniosku. Fundusz sołecki jest częścią budżetu gminy, za którego wykonanie odpowiedzialny jest wójt. Jednak rola mieszkańców, rady sołeckiej czy sołtysa nie ogranicza się tylko do uchwalenia i złożenia wniosku.

Polega ona, między innymi, na:

- kontroli terminów realizacji i jakości wykonania przedsięwzięcia
- udziale w realizacji przedsięwzięcia, jeżeli tak zdecydowali mieszkańcy sołectwa podczas zebrania. Może to być ich praca lub wkład rzeczowy.

Mieszkańcy mają prawo pytać wójta o terminy realizacji przedsięwzięć. Gwarantuje im to Konstytucja RP w art. 61. Wójt musi odpowiedzieć w ciągu 14 dni.

3

Mamy fundusz sołecki w gminie i co dalej?

Wyodrębnienie funduszu sołeckiego w budżecie gminy oraz przyjęcie wniosków poszczególnych sołectw to ściśle określone procedury, terminy i kwoty. Ale nie tylko. Idea funduszu wykracza poza finansowe aspekty – istotne jest także to, że mieszkańcy sami wskazują najważniejsze potrzeby miejscowości, dyskutują o nich, wspólnie podejmują decyzję, które z nich zostaną zrealizowane za pomocą pieniędzy z funduszu.

Jak zorganizować zebranie wiejskie?

Zebranie wiejskie to organ uchwałodawczy sołectwa. Działa na podstawie art. 36 ust. 1 *Ustawy o samorządzie gminnym*. („Organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie, a wykonawczym – sołtys. Działalność sołtysa wspomaga rada sołecka.”).

Organizację i zadania zebrania wiejskiego szczegółowo charakteryzuje statut sołectwa. Powinien on m.in. określać minimalną częstotliwość organizowania zebrań wiejskich (np. raz w roku). Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, żeby zebrania organizować częściej.

Zebranie wiejskie może też stanowić forum dyskusji wokół problemów pojawiających się w sołectwie oraz przestrzeń poszukiwania ich rozwiązań.

Zebranie wiejskie, podczas którego mieszkańcy decydują o tym, na co zostaną przeznaczone pieniądze z funduszu, jest zebraniem wiejskim takim samym jak każde inne. Ze względu na temat zebrania oraz jego cel (wybór przedsięwzięć finansowanych z funduszu) warto przygotować się do niego w sposób szczególny: opracować program zebrania, sformułować pełną i zrozumiałą informację na temat funduszu oraz zadbać o frekwencję.

Zebranie wiejskie zwołuje zazwyczaj sołtys, może to zrobić także rada sołecka, grupa mieszkańców lub przedstawiciel urzędu gminy.

Ustalając termin i miejsce zebrania warto wziąć pod uwagę możliwości i potrzeby mieszkańców: jeżeli większość z nich pracuje zawodowo do 17:00, powinno ono zostać zorganizowane wieczorem lub w sobotę; jeżeli dużą część mieszkańców stanowią rodzice z małymi dziećmi, dobrym pomysłem jest zapewnienie na czas zebrania osoby, która zaopiekuje się dziećmi itp.

Ważne jest też, żeby informacja o zebraniu wiejskim dotarła do wszystkich mieszkańców sołectwa. Powinni oni zostać poinformowani o tym, gdzie i kiedy odbędzie się zebranie oraz czego będzie dotyczyło.

W ogłoszeniu na temat zebrania wiejskiego warto wyraźnie zaznaczyć, że będziemy decydować o pieniądzach i podać dokładną kwotę, która jest do wy-

dania w sołectwie. Należy również wyraźnie zaznaczyć datę, godzinę i miejsce spotkania. Można zachęcić osoby czytające ogłoszenie do zastanowienia się przed zebraniem, na co chciałyby przeznaczyć środki tak, by przyszły na zebranie z gotowymi pomysłami.

Istotne jest, aby jak najwięcej mieszkańców decydowało wspólnie o tym, na co zostaną wydane pieniądze z funduszu. Warto zastanowić się, jak najskuteczniej dotrzeć do mieszkańców z informacją o zebraniu.

Na zebranie wiejskie dotyczące funduszu sołeckiego można zaprosić dzieci i młodzież – mimo że osoby przed ukończeniem osiemnastego roku życia nie mają prawa głosu, ich zdanie może wzbogacić dyskusję oraz wskazać niezauważone przez dorosłych potrzeby młodych mieszkańców. Pieniądze z funduszu sołeckiego z powodzeniem można przecież wydać na działania związane z najmłodszymi mieszkańcami sołectwa.

Zebranie wiejskie to – dla młodych – także dobra lekcja demokracji. Jeśli jeszcze przed osiągnięciem pełnoletności przyzwyczajają się do chodzenia na zebrania wiejskie, jest duża szansa, że będą to robić również w dorosłym życiu.

Statut sołectwa określa organizację i zadania sołectwa. Przyjmuje go rada gminy po konsultacjach z mieszkańcami.

Warto dokładnie zapoznać się z treścią statutu dotyczącą tego, w jaki sposób zebranie powinno zostać zwołane, przeprowadzone oraz sprawozdane do odpowiednich organów. Odstępstwa od zapisów statutowych mogą skutkować unieważnieniem uchwał podjętych przez to zebranie. Nieważność uchwał podjętych podczas zebrania wiejskiego dotyczącego funduszu sołeckiego może spowodować, że środki z tego funduszu nie będą mogły być wykorzystane przez dane sołectwo.

Jak poprowadzić zebranie wiejskie?

Zebranie wiejskie, podczas którego decydujemy o tym, na co zostanie wydany fundusz sołecki, wymaga szczególnej organizacji i uważności.

Osoba prowadząca (zwykle sołtys) musi znać szczegółowy plan zebrania oraz panować nad jego przebiegiem. Nie może forsować własnego pomysłu, powinna natomiast prowadzić dyskusję w taki sposób, aby każdy miał możliwość wyrażenia swojej opinii (także wtedy, gdy będzie to opinia sprzeczna z jego własną). Równocześnie musi pilnować, aby osoby, które zabierają głos, nie odbiegały od tematu.

Często podczas zebrań wiejskich obecny jest ktoś z rady gminy lub urzędu. Zdarza się także, że w zebraniu uczestniczy wójt. Zanim zaprosimy na zebranie przedstawicieli władz gminy, warto zastanowić się, czy ich obecność pomoże w podejmowaniu decyzji czy będzie wręcz odwrotnie. Z jednej strony mieszkańcy mogą czuć się pewniej w towarzystwie kogoś, kto od razu pomoże rozwiązać część wątpliwości oraz odpowie na trudniejsze pytania. Z drugiej jednak strony obecność osoby z urzędu może powstrzymywać mieszkańców od wyrażania własnych opinii.

Zanim zorganizujemy zebranie wiejskie dotyczące wniosku o fundusz sołecki...

Czasami trudno jest omówić podczas jednego zebrania wiejskiego wszystkie szczegóły dotyczące wniosku do funduszu. Mieszkańcy powinni mieć więcej czasu na diagnozę najważniejszych potrzeb sołectwa. Skoro kwota, o której przeznaczeniu będą decydować, znana jest od 31 lipca każdego roku, to już od tego momentu można zacząć zastanawiać się, na co najlepiej wydać pieniądze w kolejnym roku. Warto zaprosić mieszkańców – przed formalnym zebraniem wiejskim, na które zaplanowane zostało głosowanie nad wnioskiem do funduszu sołeckiego – do wspólnych rozmów na ten temat. Mogą one być prowadzone bądź to podczas prywatnych spotkań w domu lub z przyjaciółmi, bądź też podczas dodatkowego spotkania mieszkańców.

Spotkanie to nie musi mieć formy zebrania wiejskiego. Ważne, aby powstał z niego protokół oraz dostępna dla wszystkich zainteresowanych informacja dotycząca omawianych spraw. Przed spotkaniem wystarczy poinformować wszystkich mieszkańców o tym, że są pieniądze do wydania i poprosić, by przyszli porozmawiać na ten temat. Podczas spotkania można zapytać mieszkańców, jakie potrzeby wydają im się najpilniejsze, przedstawić własne spostrzeżenia i pomysły. Może niektórzy jego uczestnicy zechcą aktywnie zaangażować się w przygotowanie propozycji wniosków do funduszu sołeckiego?

Dzięki takim wcześniejszym rozmowom propozycje prezentowane podczas właściwego zebrania wiejskiego będą już przemyślane i mieszkańcy będą mogli dokonać właściwego wyboru.

Jak informować o rezultatach zebrania wiejskiego?

Równie ważne jak ogłoszenie o planowanym zebraniu wiejskim jest informacja o jego efektach. Dzięki niej osoby, które np. nie brały udziału w spotkaniu, mają szansę dowiedzieć się, co zostało ustalone, jakie przedsięwzięcia będą realizowane, za jaką kwotę itp. O przebiegu i efektach zebrania wiejskiego można informować w taki sam sposób, jak o planowanym zebraniu – wywieszając ogłoszenia, publikując informację na stronie internetowej lub w lokalnej prasie itp.

Po każdym zebraniu wiejskim sporządza się formalny protokół. Szczegółowy sposób sprawozdawania powinien być określony w statucie sołectwa.

Protokół z zebrania wiejskiego

Protokół z zebrania wiejskiego należy przekazać do urzędu gminy. W protokole powinny znaleźć się następujące informacje:

- kiedy i gdzie odbyło się zebranie;
- jaki był porządek zebrania;
- kto otworzył zebranie wiejskie i kto je prowadził (często na początku zebrania wybierany jest przewodniczący);
- jaka była frekwencja na zebraniu;

- kto i w jakiej sprawie zabierał głos;
- jak i nad czym głosowano.

Do protokołu załącza się listę obecności uczestników zebrania wiejskiego wraz z podpisami. Protokół przedstawiony w urzędzie gminy można upublicznić, np. zamieszczając jego skan na stronie internetowej sołectwa.

Niech włączą się mieszkańcy

Każdy mieszkaniec sołectwa może zaangażować się w sprawy związane z funduszem sołeckim już na etapie planowania działań:

- wskazując na ważne potrzeby sołectwa;
- proponując przedsięwzięcia do sfinansowania;
- przygotowując wstępną kalkulację kosztów zadania i jego uzasadnienie.

Mieszkańcy mogą również aktywnie się włączać w realizację zadania finansowanego z funduszu. Każdy może wziąć udział np. w organizacji imprezy integracyjnej, w oczyszczaniu terenu czy budowaniu placu zabaw, w sadzeniu drzew czy w remoncie świetlicy wiejskiej. Wspólna praca nie tylko wzmacnia działanie, ale podnosi również jego wartość. Kwota funduszu sołeckiego może być niewielka – jednak dzięki pracy wielu mieszkańców wartość wykonanego zadania automatycznie wzrośnie.

Wspólne realizowanie wybranych zadań jest także doskonałą okazją do spotkania czy rozmowy. W dzisiejszych czasach, kiedy mamy coraz mniej czasu na spotkania nawet z najbliższymi sąsiadami, realizowanie przedsięwzięć z funduszu może wzmacniać słabnące więzi międzyludzkie.

Jak pogodzić sprzeczne interesy?

Często słychać głosy, że fundusz sołecki zaoğnia istniejące konflikty – wieś jest podzielona, każda grupa mieszkańców ma własne potrzeby i dąży do zaspokojenia swoich interesów. Może warto jednak spojrzeć na tę kwestię z innej strony? Jeżeli pojawia się gorąca dyskusja nad tym, na co wydać pieniądze z funduszu sołeckiego, oznacza to, że mieszkańcom zależy na rozwoju ich miejscowości, że mają pomysły na to, co trzeba zrobić. To przecież dużo lepiej, niż gdyby było im wszystko jedno!

Ważne jest tylko, żeby osoba prowadząca zebranie wiejskie potrafiła zachować neutralne stanowisko i dawała swobodę wypowiedzi wszystkim grupom i osobom.

Pieniądze z funduszu sołeckiego zapewne nie wystarczą na zaspokojenie wszystkich potrzeb w sołectwie. Aby je dobrze wydatkować, trzeba się zebrać i zdecydować, co warto zrealizować najszybciej, a z jakimi działaniami można jeszcze chwilę poczekać. Zebranie wiejskie często jest pierwszą sposobnością do spotkania grup interesów, które na co dzień nie mają okazji wspólnie rozmawiać o sprawach sołectwa, oraz które mają z pozoru sprzeczne interesy. Podczas rozmowy często okazuje się jednak, że część interesów przedstawicieli różnych grup jest wspólnych.

4

Ile pieniędzy przypada na moje sołectwo?

Każdy może obliczyć, ile środków z funduszu sołeckiego przypada na sołectwo. Co trzeba wiedzieć, aby wypełnić wzór z *Ustawy*?

Wysokość środków przypadających na sołectwo

Wysokość środków przypadających na dane sołectwo oblicza się według **wzoru** zawartego w **art. 2 ust. 1 Ustawy o funduszu sołeckim**. Robi to wójt. Następnie przekazuje sołtysom informację o wysokości środków. Ma na to czas do 31 lipca, czyli kilka miesięcy po tym, jak radni podejmą uchwałę o utworzeniu w gminie funduszu.

Jest marzec 2012 roku. Radni podjęli uchwałę w sprawie wyodrębnienia w gminie funduszu sołeckiego na 2013 rok. O jakiej sumie podejmę decyzje jeszcze w tym roku? Na jaką kwotę zostaną w 2013 roku zrealizowane przedsięwzięcia w moim sołectwie?

1. Dowiedz się, jaka jest **liczba mieszkańców** w Twoim sołectwie. Orientacyjnie każdy wie, ile osób mieszka w sołectwie, łatwo zatem w przybliżeniu obliczyć, ile wynosi kwota funduszu sołeckiego do wydania w 2013 r. Aby zrobić to precyzyjnie i zgodnie z *Ustawą* należy w urzędzie gminy spytać się w lipcu, jaka była dokładna liczba mieszkańców sołectwa według stanu na dzień 30 czerwca 2012 roku. Gmina gromadzi takie informacje na podstawie prowadzonego zbioru stałych mieszkańców.
2. Dowiedz się, jaka jest **kwota bazowa** (K_b) w Twojej gminie. Informacji, jaka jest kwota bazowa, z pewnością udzieli osoba odpowiedzialna w urzędzie za fundusz sołecki bądź skarbnik gminy. Informację tę możesz również uzyskać samemu, co wiąże się z lekturą publicznie dostępnych dokumentów dotyczących Twojej gminy.

Co mówi ustawa?

Art.2 ust. 1: *Wysokość środków przypadających na dane sołectwo wynosi:*

$$F = \left(2 + \frac{L_m}{100} \right) \cdot K_b$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

F – wysokość środków przeznaczonych na dane sołectwo, jednak nie więcej niż dziesięciokrotność K_b ,

L_m – liczbę mieszkańców sołectwa według stanu na dzień 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy, określoną na podstawie prowadzonego przez gminę zbioru danych stałych mieszkańców, o którym mowa w art. 44 a ust. 1 pkt 1 lit. a usta-

wy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz.U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993, z późn. zm.),

K_b – kwotę bazową – obliczoną jako iloraz wykonanych dochodów bieżących danej gminy, o których mowa w przepisach o finansach publicznych, za rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata oraz liczby mieszkańców zamieszkałych na obszarze danej gminy, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy o dwa lata, ustalonej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Przykład

W 2011 roku radni zdecydowali o utworzeniu funduszu sołeckiego. Ile wyniósł fundusz sołecki w przypadku każdego sołectwa gminy Laskowice Wielkie na rok 2012?

1. **Liczba mieszkańców** sołectwa na dzień 30 czerwca roku, w którym radni podejmują uchwałę, czyli na 30.06.2011 – z ewidencji mieszkańców prowadzonej przez gminę: znajdziesz ją w tabelce obok.
2. **Kwota bazowa** obliczana jest według zasad przedstawionych w *Ustawie*. Należy podzielić wykonane *dochody bieżące gminy* przez *liczbę mieszkańców gminy*. Chodzi o dochody bieżące gminy sprzed dwóch lat w stosunku do roku, w którym fundusz będzie fizycznie realizowany. Czyli radni i mieszkańcy podejmowali decyzje w 2011 roku, fundusz ma być realizowany w 2012 r., zatem do obliczeń muszą być wzięte dochody bieżące z 2010 r. Liczba mieszkańców dotyczy stanu na 31 grudnia również na dwa lata wstecz w stosunku do roku, w którym fundusz ma być realizowany, czyli w tym przypadku na 31 grudnia 2010 r. Ustala ją Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

$$K_b = \frac{\text{dochody bieżące gminy (wykonanie w 2010 r.) } 17\,644\,998,60 \text{ zł}}{\text{liczba mieszkańców gminy (ustalona przez Prezesa GUS na 31.12.2010 r.) } 7026}$$

K_b na rok 2012 wynosi 2511,39 zł

Ile wyniósł fundusz sołecki Chocianowicach, o którym w 2011 roku zdecydowali mieszkańcy?

$$F = \left(2 + \frac{L_m}{100}\right) \cdot K_b = \left(2 + \frac{1131}{100}\right) \cdot 2511,39 \text{ zł} = (2 + 11,31) \cdot 2511,39 \text{ zł} = \dots 25\,113,90 \text{ zł}$$

Dlaczego kwota przypadająca na sołectwo Chocianowice nie równa się 33426,60 zł?

W art. 2 ust. 1 *Ustawy o funduszu sołeckim* w wyjaśnieniu oznaczenia kwoty bazowej znalazł się bowiem zapis, iż wysokość środków przeznaczonych na dane sołectwo nie może przekroczyć dziesięciokrotność K_b – kwoty bazowej. Ponieważ wyniosła ona 2511,39 zł, fundusz sołecki dla Chocianowic nie mógł wynieść więcej niż 25113,90 zł.

W przypadku sołectw gminy Laskowice Wielkie fundusz sołecki przypadający na poszczególne sołectwa wyniósł:

Lp.	Sołectwo	L _m	Fundusz Sołecki na rok 2012
1.	Chocianowice	1131	25 113,90 zł
2.	Chudoba	747	23 782,86 zł
3.	Ciarka	241	11 075,23 zł
4.	Gronowice	644	21 196,13 zł
5.	Jasienie	852	25 113,90 zł
6.	Laskowice	953	25 113,90 zł
7.	Lasowice Małe	534	18 433,60 zł
8.	Lasowice Wielkie	738	23 556,84 zł
9	Oś	69	6755,64 zł
10.	Szumirad	188	9744,19 zł
11.	Trzebiszyn	260	11 552,39 zł
12.	Tuły	258	11 502,17 zł
13.	Wędrynia	464	16 675,63 zł
Razem		7079	229 616,38 zł

Często powtarzające się błędy

Regionalne Izby Obrachunkowe oraz Naczelna Izba Kontroli zwracają uwagę na właściwe policzenie środków przypadających na sołectwo. Kontrole wskazują, iż jest to jeden z często powtarzających się błędów. Warto upewnić się, aby dane o liczbie mieszkańców w poszczególnych sołectwach były przez Gminę aktualizowane. Zdarza się, że w obliczeniach występują również błędy rachunkowe.

Informacje uzupełniające

Co to są dochody bieżące gminy?

Mówi o tym *Ustawa o finansach publicznych* z dnia 27 sierpnia 2009 r. w art. 235 ust. 2 i 3:

2. Przez dochody bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego rozumie się dochody budżetowe niebędące dochodami majątkowymi.

3. Do dochodów majątkowych zalicza się:

1) dotacje i środki przeznaczone na inwestycje;

2) *dochody ze sprzedaży majątku;*

3) *dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.*

Każda zainteresowana osoba może odszukać w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP), znajdującym się na stronie internetowej gminy, dane dotyczące dochodów bieżących. Zdaniem Wojciecha Lachiewicza najprostszą metodą ustalenia kwoty wykonanych dochodów bieżących budżetu jest **wgląd do sprawozdania Rb-NDS**. Sprawozdanie Rb-NDS obrazuje ogólną sytuację finansową jednostki samorządu terytorialnego. Jeśli dokumentu nie ma w BIP, można otrzymać go bezpłatnie składając wniosek o informację publiczną.

Przykładowe ulotki o funduszach sołeckich

**Drogi Mieszkańcu!
Droga Mieszkanko!**

Możesz zdecydować na co zostaną wydane pieniądze z Funduszu Sołeckiego!

Jest ich około 11 000 zł!

Przyjdź w poniedziałek
13 września 2012 r.
o godz. 20.30
do świetlicy wiejskiej w Letninie

Zapraszam,
Sołtys Danuta Cząstka

Więcej informacji na temat spotkania można uzyskać u Sołtysa.

**FUNDUSZ SOŁECKI
NOWE MOŻLIWOŚCI**

Co daje: w Letninie daje około 11 000 zł na realizację pomysłów na zmiany w Waszym otoczeniu

Termin: do 30 września 2012 r. trzeba podjąć decyzję na co wydajemy te pieniądze

Dlatego: już teraz zastanówcie się co byście chcieli zmienić w swoim otoczeniu!

Tu możesz zapisać swoje pomysły na co można wykorzystać fundusz sołecki:

.....

.....

.....

.....

.....

**Drogi Mieszkańcu!
Droga Mieszkanko!**

Weź udział w wyborze pomysłów, które w 2012 r. zostaną zrealizowane ze środków Funduszu Sołeckiego

Jest ich około 10 200 zł!

Przyjdź w środę 23 września 2012 r.
o godz. 18:00.
Spotkanie odbędzie się w świetlicy wiejskiej w Letninie

Zapraszam,
Sołtys Danuta Cząstka

Więcej informacji na temat spotkania można uzyskać u Sołtysa.

**NOWY FUNDUSZ SOŁECKI
NOWE MOŻLIWOŚCI**

Poniżej znajdują się pomysły, które pojawiły się na ostatnim spotkaniu (27.07.2009) oraz ich wycena:

POMYSŁ	CENA (zł)
Zakup kosiarki	1000
Zakup podkaszarki	1000
Odnowienie przystanku autobusowego	300
Odnowienie placu zabaw	700
Ogrodzenie boiska	5000
Doposażenie placu zabaw	2000

❖ Pomysły do których nie przekazano kosztorysów nie zostały uwzględnione.

Celem spotkania będzie **wybór pomysłów/uchwalenie wniosku o Fundusz Sołecki.**

5

Wniosek na podstawie art. 241 Kodeksu postępowania administracyjnego

Jeśli rada gminy mimo ustawowego obowiązku, łamiąc prawo, nie podejmuje żadnej uchwały w sprawie funduszu sołeckiego, tj. uchwały o wyodrębnieniu bądź niewyodrębnieniu funduszu sołeckiego, każda osoba może złożyć wniosek na podstawie art. 241 Kodeksu postępowania administracyjnego o poddanie pod obrady rady gminy projektu uchwały o wyodrębnieniu z budżetu gminy środków stanowiących fundusz sołecki.

Co mówi artykuł 241 Kodeksu postępowania administracyjnego?

Art. 241 Przedmiotem wniosku mogą być w szczególności sprawy ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy i zapobiegania nadużyciom, ochrony własności, lepszego zaspokajania potrzeb ludności.

Wnioski takie może składać każdy obywatel, każda jednostka organizacyjna państwowa, społeczna lub prywatna, w każdej sprawie dotyczącej zagadnień życia zbiorowego. Wnioskodawca może domagać się bądź działania, bądź niedziałania organu w danej sprawie, sprawa ta musi jednak dotyczyć kwestii przyszłych. Wnioski składa się do organów właściwych ze względu na przedmiot wniosku. Organ zobowiązany jest do udzielenia odpowiedzi na wniosek bądź zajęcia stanowiska zgodnie z art. 237 § 1 k.p.a. bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w ciągu miesiąca. W razie niemożności załatwienia wniosku w terminie właściwy organ obowiązany jest w tym terminie zawiadomić wnioskodawcę o czynnościach podjętych w celu rozpatrzenia wniosku oraz o przewidywanym terminie załatwienia wniosku. Wnioskodawcy niezadowolonemu ze sposobu załatwienia wniosku służy prawo wniesienia skargi. Skargę na bezczynność wnioskodawca ma prawo wnieść w przypadku niez załatwienia wniosku w terminie ustawowym bądź terminie wskazanym w zawiadomieniu.

Przykładowy wniosek mieszkańca w sprawie podjęcia przez radę gminy uchwały o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego może brzmieć następująco:

Imię, nazwisko

Adres zamieszkania

Szanowny Pan/i ...

Przewodniczący Rady Gminy...

Wniosek

Na podstawie artykułu 241 Kodeksu postępowania administracyjnego składam wniosek o poddanie pod obrady rady gminy projektu uchwały o wyodrębnieniu z budżetu gminy środków stanowiących fundusz sołecki.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 *Ustawy o funduszu sołeckim* rada gminy rozstrzyga o wyodrębnieniu w budżecie gminy środków stanowiących fundusz sołecki do dnia 31 marca roku poprzedzającego rok budżetowy, podejmując uchwałę, w której wyraża zgodę albo nie wyraża zgody na wyodrębnienie funduszu sołeckiego. Wskazany przepis obliuguje do zajęcia się przez radę gminy w każdym roku sprawą funduszu sołeckiego. Rada gminy może wyrazić zgodę na wyodrębnienie funduszu sołeckiego lub nie wyrazić takiej zgody, musi to jednak zrobić przyjęciem stosownej uchwały. Obowiązkiem organów gminy, zgodnie z konstytucyjną zasadą legalizmu, jest podejmowanie działań mających na celu wykonywanie nałożonych ustawą obowiązków. Ustawa o funduszu sołeckim wyznacza termin do podjęcia takiej uchwały, którego dochowanie – w przypadku zgody – umożliwia terminowe wykonanie pozostałych czynności w trakcie trwania procedury.

Wobec powyższego wnioskuję o zajęcie się sprawą i podjęcie przez radę gminy uchwały wyrażającej zgodę na wyodrębnienie w budżecie gmin środków stanowiących fundusz sołecki na 2013 rok. Uchwała taka zgodnie z ustawą musi zostać uchwalona do 31 marca bieżącego roku.

Podpis

6

Zadania własne gminy

Zgodnie z artykułem 1 ustęp 3 *Ustawy o funduszu sołeckim* „środki funduszu przeznacza się na realizację przedsięwzięć, które zgłoszone we wniosku, o którym mowa w art. 4, są zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców i są zgodne ze strategią rozwoju gminy.”

O zadaniach własnych gminy mówi art. 6 ust. 1 i 2 oraz artykuł 7 ust. 1 *Ustawy o samorządzie gminnym*:

Art. 6.

1. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.
2. Jeżeli ustawy nie stanowią inaczej, rozstrzyganie w sprawach, o których mowa w ust. 1, należy do gminy.

Art. 7.

1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:
 - 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
 - 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
 - 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
 - 3a) działalności w zakresie telekomunikacji,
 - 4) lokalnego transportu zbiorowego,
 - 5) ochrony zdrowia,
 - 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
 - 6a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
 - 7) gminnego budownictwa mieszkaniowego,
 - 8) edukacji publicznej,
 - 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury,
 - 10) kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,

- 11) targowisk i hal targowych,
- 12) zieleni gminnej i zadrzewień,
- 13) cmentarzy gminnych,
- 14) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- 16) polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- 17) wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 18) promocji gminy,
- 19) współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.),
- 20) współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

USTAWA

z dnia 20 lutego 2009 r.

o funduszu sołeckim

Art. 1.

1. Rada gminy rozstrzyga o wyodrębnieniu w budżecie gminy środków stanowiących fundusz sołecki, zwany dalej „funduszem”, do dnia 31 marca roku poprzedzającego rok budżetowy, podejmując uchwałę, w której wyraża zgodę albo nie wyraża zgody na wyodrębnienie funduszu w roku budżetowym.
2. Fundusz nie jest funduszem celowym w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240).
3. Środki funduszu przeznacza się na realizację przedsięwzięć, które zgłoszone we wniosku, o którym mowa w art. 4, są zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców i są zgodne ze strategią rozwoju gminy.
4. Środki funduszu mogą być przeznaczone na pokrycie wydatków na działania zmierzające do usunięcia skutków klęski żywiołowej w rozumieniu ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. Nr 62, poz. 558, z późn. zm.).

Art. 2.

1. Wysokość środków przypadających na dane sołectwo wynosi:

$$F = \left(2 + \frac{L_m}{100}\right) \cdot K_b$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- F – wysokość środków przeznaczonych na dane sołectwo, jednak nie więcej niż dziesięciokrotność K_b ,
- L_m – liczbę mieszkańców sołectwa według stanu na dzień 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy, określoną na podstawie prowadzonego przez gminę rejestru mieszkańców, o którym mowa w ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. Nr 217, poz. 1427),
- K_b – kwotę bazową – obliczoną jako iloraz wykonanych dochodów bieżących danej gminy, o których mowa w przepisach o finansach publicznych, za rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata oraz liczby mieszkańców zamieszkałych na obszarze danej gminy, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy o dwa lata, ustalonej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w terminie do dnia 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy przekazuje sołtysom informację o wysokości środków, o których mowa w ust. 1.
3. Środki funduszu niewykorzystane w roku budżetowym wygasają z upływem roku.
4. Gmina otrzymuje z budżetu państwa zwrot, w formie dotacji celowej, części wydatków wykonanych w ramach funduszu. Zwrot obejmuje wydatki wykonane w roku poprzedzającym rok budżetowy.
5. Wydatki wykonane w ramach funduszu podlegają zwrotowi, o którym mowa w ust. 4, w następującej wysokości:
 - 1) 30% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_b jest mniejsze od średniego K_{bk} w skali kraju,
 - 2) 20% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_b wynosi od 100% do 120% średniego K_{bk} w skali kraju,
 - 3) 10% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_b jest większe od 120% średniego K_{bk} w skali kraju,

gdzie K_{bk} oznacza –

- średnią kwotę bazową w kraju – obliczaną dla gmin wiejskich i miejskowiejskich, ujętych w rejestrze terytorialnym, o którym mowa w art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. Nr 88, poz. 439, z późn. zm.), według stanu na dzień 1 stycznia roku poprzedzającego rok budżetowy.
6. Średnią kwotę bazową w kraju oblicza się, dzieląc łączną kwotę wykonanych dochodów bieżących gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, o których mowa w przepisach o finansach publicznych, przez liczbę mieszkańców gmin wiejskich i miejsko-wiejskich według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy o dwa lata, ustaloną przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.
 7. Podstawę do wyliczenia średniej kwoty bazowej w kraju stanowią wykonane dochody bieżące wykazane za rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata w sprawozdaniach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, których obowiązek sporządzania wynika z przepisów o finansach publicznych w zakresie sprawozdawczości budżetowej, z uwzględnieniem korekt złożonych do właściwych regionalnych izb obrachunkowych, w terminie do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy.
 8. Minister właściwy do spraw finansów publicznych oblicza na dany rok średnią kwotę bazową w kraju i podaje ją do wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej do dnia 31 sierpnia roku poprzedzającego rok budżetowy.

9. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb zwrotu części wydatków gmin w ramach funduszu, kierując się potrzebą zapewnienia środków finansowych dla gmin.

Art. 3.

1. Rada gminy może zwiększyć środki funduszu ponad wysokość obliczoną na podstawie art. 2 ust. 1.
2. Zwiększona wysokość środków funduszu nie jest wliczana do wydatków wykonanych w ramach funduszu, od których przysługuje częściowy zwrot na podstawie art. 2 ust. 4.

Art. 4.

1. Warunkiem przyznania w danym roku budżetowym środków z funduszu jest złożenie do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) przez sołectwo wniosku.
2. Wniosek danego sołectwa uchwała zebranie wiejskie z inicjatywy sołtysa, rady sołeckiej lub co najmniej 15 pełnoletnich mieszkańców sołectwa.
3. Wniosek powinien zawierać wskazanie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze sołectwa w ramach środków określonych dla danego sołectwa na podstawie informacji, o której mowa w art. 2 ust. 2, wraz z oszacowaniem ich kosztów i uzasadnieniem.
4. W terminie do dnia 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy, którego dotyczy wniosek, sołtys przekazuje wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) wniosek celem uwzględnienia go w projekcie budżetu gminy.
5. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w terminie 7 dni od dnia otrzymania odrzuca wniosek niespełniający warunków określonych w ust. 2–4, informując jednocześnie o tym sołtysa. Sołtys może w terminie 7 dni od dnia otrzymania tej informacji podtrzymać wniosek, kierując go do rady gminy za pośrednictwem wójta (burmistrza, prezydenta miasta).
6. W przypadku podtrzymania wniosku przez sołtysa, rada gminy rozpatruje ten wniosek w terminie 30 dni od dnia jego otrzymania. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) związany jest rozstrzygnięciem rady gminy w tym zakresie.
7. Uchwalając budżet, rada gminy odrzuca wniosek sołectwa, w przypadku gdy zamierzone zadania nie spełniają wymogów określonych w art. 1 ust. 3.

Art. 5.

W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) art. 7 w ust. 1 pkt 17 otrzymuje brzmienie:

„17) wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej;”.

Art. 6.

W 2009 r. rada gminy podejmuje uchwałę, o której mowa w art. 1 ust. 1, do dnia 30 czerwca.

Art. 7.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2009 r.

8

Pytania i odpowiedzi

Ustawa o funduszu sołeckim obowiązuje od 20 kwietnia 2009 roku. Rośnie zainteresowanie możliwościami, jakie daje to rozwiązanie prawne. Pojawia się jednak dużo wątpliwości i pytań dotyczących stosowania ustawy w praktyce. Poniżej przedstawiamy te, które padają najczęściej. Mamy nadzieję, że nasze odpowiedzi ułatwią realizację funduszu sołeckiego.

Odpowiedzi na dziesiątki innych pytań znajdują się na stronie funduszesoleckie.pl. Każdej zainteresowanej osobie i instytucji oferujemy możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa dotyczącego funduszu sołeckiego. Prosimy przysyłać pytania na adres funduszesoleckie@slgo.pl.

Spis treści

SOŁECTWO	pytania 1–14
EDUKACJA	pytania 15–18
KULTURA	pytanie 19
SPORT	pytania 20–22
OSP	pytania 23–24
OBIEKTY SAKRALNE	pytania 25–27
DROGI	pytania 28–29
MELIORACA	pytania 30–31
ZDROWIE	pytanie 32
SKUTKI KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ	pytanie 33
FINANSE	pytania 34–38
ZMIANY W FUNDUSZU	pytania 39–40
ZWROT Z BUDŻETU PAŃSTWA	pytania 41–42
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	pytania 43–44

SOŁECTWO

1

Czy w ramach finansowanego z funduszu sołeckiego przedsięwzięcia o nazwie „Organizacja imprez integracyjnych” (np. Dzień Dziecka, pożegnanie wakacji, turniej tenisa stołowego, Święto Pieczonego Ziemniaka, mikotajki) można zakupić artykuły spożywcze (na zorganizowanie poczęstunku dla uczestników), nagrody (np. książki) lub konieczny sprzęt sportowy?

Wydatki, które mają wyraźny związek z organizowaną imprezą i jej integracyjnym charakterem, nie budzą wątpliwości co do zasadności i prawidłowości. Za nienasuujące wątpliwości można zatem uznać np. zakup kiełbasek (w związku z organizacją wspólnego ogniska, które jest jednym z elementów imprezy) czy zakup produktów na grochówkę dla uczestników imprezy. Możliwy jest także zakup drobnych nagród, pucharów czy dyplomów. Wszystkie te wydatki nie są sprzeczne z zadaniami gminy. Dla uznania prawidłowości planowanych wydatków szczególnie istotne znaczenie będzie miało ich uzasadnienie i przedstawienie we wniosku jako niezbędnych do realizacji zadania.

Rafał Trykozko

2

Jak nazwać przedsięwzięcie związane z integracją mieszkańców sołectwa?

Warto odpowiedzieć na to pytanie na konkretnym przykładzie. Regionalna Izba Obrachunkowa w Warszawie w uchwale z dnia 14 grudnia 2011 r.

(nr Wa.448.2011) wskazała, że przedsięwzięcie o nazwie integracja mieszkańców sołectwa nie spełnia wymogów wynikających z art. 1 ust. 3 *Ustawy o funduszu sołeckim*, czyli nie może być finansowane z funduszu sołeckiego.

Kwestia sformułowania nazwy przedsięwzięcia stanowi istotny punkt omówienia powyższej uchwały. Jak podkreślam, nie należy interpretować tego rozstrzygnięcia jako zakazu wydatkowania funduszu sołeckiego na przedsięwzięcia spełniające funkcje integracyjne mieszkańców, lecz jako wskazówkę do takiego formułowania nazw przedsięwzięć ujętych we wnioskach o fundusz sołecki, aby były one zgodne z *Ustawą*.

Podstawa Uchwały RIO

Każde przedsięwzięcie wskazane w uchwalonym przez zebranie wiejskie wniosku musi spełniać zgodnie z artykułem 1 ustęp 3 *Ustawy o funduszu sołeckim* łącznie trzy kryteria:

1. musi być zadaniem własnym gminy,
2. służyć poprawie warunków życia mieszkańców,
3. musi być zgodne ze strategią rozwoju gminy.

Podstawą wskazań Regionalnej Izby Obrachunkowej było stwierdzenie, że integracja mieszkańców sołectwa nie może być wykonywana w ramach funduszu sołeckiego, ponieważ nie wskazano zadań własnych Gminy, jakie mają być w ramach wskazanej integracji realizowane.

Zanim zajmę się samym rozstrzygnięciem, słowem wstępu podkreślić należy, że rozstrzygnięcie Regionalnej Izby Obrachunkowej poza badaniem załącznika do uchwały budżetowej

powinno dotyczyć również wniosku uchwalonego przez sołectwa. Jeżeli tak katerygoryczne stwierdzenie RIO opiera się tylko i wyłącznie o dokumenty związane z uchwałą budżetową to stwierdzenie, iż:

[...] Skład Orzekający zwraca zatem uwagę na potrzebę zweryfikowania ujętych w projekcie wniosków sołectw, w których zaplanowano w/w wydatki pod kątem wypełnienia przez nie wymogów określonych w cyt. art. 1 ust. 3 Ustawy o funduszu sołecskim. Uchwalając budżet Rada Miejska w Górze Kalwarii, zgodnie z kompetencjami wynikającymi z art. 4 ust. 7 w/w Ustawy winna odrzucić te wnioski sołectw, w których zamierzone zadania wymogów powyższych nie spełniają [...]

może prowadzić do wypaczenia idei funduszu sołecznego. Podstawowym dokumentem, w którym ujęte jest przedsięwzięcie, jego koszt oraz to czy przedsięwzięcie spełnia warunek poprawy życia mieszkańców oraz czy jest zgodne ze strategią rozwoju gminy, jest wniosek uchwalony przez zebranie wiejskie. Nawet ewentualna pomyłka w przepisowywaniu planowanych przedsięwzięć do np. załącznika do uchwały nie powinna skutkować brakiem realizacji przedsięwzięć.

Kluczowe dla omawianej sytuacji jest rozstrzygnięcie, czy integracja mieszkańców sołectwa może być realizowana w ramach funduszu sołecznego. Regionalna Izba Obrachunkowa wskazała, że tak określone zadanie (integracja mieszkańców sołectwa) nie jest zdaniem własnym gminy. Spór w tym zakresie dotyczy, moim zdaniem, jedynie nazewnictwa, a nie tego czy takie przedsięwzięcie będzie możliwe w ramach zadań własnych gminy. Porównać to można do festynu, który

jest finansowany przez gminę. Co do zasady nie ma takiego zadania własnego jak festyn, jednak wątpię, aby ktoś wykluczył możliwość finansowania takiego przedsięwzięcia z środków gminy. Po prostu chodzi tu o znalezienie (najczęściej) konkretnego punktu w art. 7 ust. 1 Ustawy o samorządzie gminnym. Jest to przepis wymienający przykładowo zadania własne gminy.

Czyli np. festyn to inaczej w zależności od jego tematyki: wykonywanie zadania gminy w zakresie promocji (art. 7 ust. 1 pkt 18 Ustawy o samorządzie gminnym), wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej (art. 7 ust. 1 pkt 17 Ustawy o samorządzie gminnym), kultury fizycznej (art. 7 ust. 1 pkt 10 Ustawy o samorządzie gminnym). Zatem festyn będzie związany z wykonywaniem zadania własnego gminy w zależności od tego, jak będzie zorganizowany i czego będzie dotyczył.

Identyczna sytuacja związana jest z wykonywaniem przedsięwzięcia „integracja mieszkańców sołectwa” – może to być np. przedsięwzięcie związane z wspieraniem i upowszechnianiem idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej (art. 7 ust. 1 pkt 17 Ustawy o samorządzie gminnym).

Uwzględniając uwagi RIO, w Uchwale nr XX/225/2011 z dnia 28 grudnia 2011 roku w sprawie uchwalenia budżetu gminy Góra Kalwaria na rok 2012 sformułowanie integracja mieszkańców sołectwa ujęte zostało

poprawnie jako „pobudzanie aktywności obywatelskiej oraz upowszechnianie idei samorządowej”. Zatem będzie to zadanie własne gminy, natomiast bez wglądu do dokumentów źródłowych: wniosku i protokołu z zebrania wiejskiego trudno wskazywać w jakim zakresie będzie takie przedsięwzięcie służyło poprawie warunków życia mieszkańców. Jednak skoro tak uchwalili mieszkańcy, to z zasady wynika z ich potrzeb i będzie służyło poprawie warunków ich życia.

Uchwała RIO wskazówką dla mieszkańców i urzędników

Zatem stanowisko RIO dotyczy bardziej formy zapisu danego przedsięwzięcia w załączniku do uchwały budżetowej, a nie tego, że takie przedsięwzięcie nie może być realizowane. Identyczne stanowisko przyjęła prawdopodobnie opisywana gmina, ponieważ w załączniku do przyjętej już uchwały budżetowej odnośnie funduszu sołeckiego nie pojawia się przedsięwzięcie integracja mieszkańców sołectwa, a pobudzanie aktywności obywatelskiej oraz upowszechnianie idei samorządowej. Zatem jest to takie samo zadanie, a jedynie inaczej nazwane. Dlatego też, co ponownie podkreślam, nie należy interpretować tego rozstrzygnięcia jako zakaz wydatkowania funduszu sołeckiego na takie przedsięwzięcia, a jedynie wskazówkę do formułowania nazw przedsięwzięć.

Mieszkańcy mogą to robić poprzez napisanie przedsięwzięcia i porównanie go z otwartym katalogiem art. 7 ust. 1 *Ustawy o samorządzie gminnym* i następnie wpisanie tego do wniosku np. przez wskazanie, iż przedsięwzięcie jest zdaniem własnym gminy wskazanym w art. 7 ust. 1 pkt 10 *Ustawy o samorządzie gminnym*.

Na koniec warto podkreślić, iż na VI sesji Rady Miejskiej Góry Kalwarii mającej miejsce 29 marca 2011 r. wszyscy radni głosowali za wyodrębnieniem w budżecie gminy środków na fundusz sołecki w 2012 r.

Szymon Osowski

3

Czy z funduszu sołeckiego w ramach zadania „Organizacja imprez cyklicznych” można sfinansować wynajem świetlic wiejskich na imprezy okolicznościowe dla mieszkańców wsi (np. andrzejki, zabawa choinkowa itp). Obecnie świetlice wiejskie są udostępniane bezpłatnie jedynie na imprezy dla dzieci i młodzieży oraz na zebrania wiejskie. W pozostałych przypadkach rady sołeckie i sołtysi mogą wprawdzie zwracać się o zwolnienie z opłaty za wynajem, muszą jednak z własnych środków opłacać koszty mediów oraz podatek VAT.

Nie ma przeszkód, by środki z funduszu mogły być przeznaczone na organizację imprez okolicznościowych, pod warunkiem, że sołectwo we wniosku wskazało je jako przedsięwzięcie realizowane w ramach funduszu. Nie ma żadnych przeciwwskazań, by w ramach organizacji imprezy sfinansować opłaty za media. W przypadku świetlic wiejskich opłaty za wynajem naliczone przez gminę i opłacone ze środków gminnych nie mają podstawy prawnej. Są one związane z realizacją zadań własnych gminy wynikających z *Ustawy o samorządzie gminnym*.

Magdalena Kałuża

4

Czy część pieniędzy z funduszu sołeckiego można przeznaczyć na wynajem

autokaru na wycieczkę „sołecką” oraz bilety do muzeum, które zostanie odwiedzane podczas wycieczki?

Wynajęcie autokaru na wycieczkę „sołecką” budzi poważne wątpliwości co do zgodności z zakresem zadań gminy. Z pewnością ogólne pojęcie „wycieczka” zawarte we wniosku nie może stać się podstawą sfinansowania kosztów przejazdu ze środków budżetowych. Trudno uzasadnić związek bliżej nieokreślonej wycieczki z jakimkolwiek zadaniem gminy.

Możliwymi do uzasadnienia kosztami przejazdu mieszkańców sołectwa na „wycieczkę” wydają się te, które związane są z realizacją przez gminę zadań w zakresie kultury, promocji czy współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw (wyjazd zagraniczny) – mówi o tym *Ustawa o samorządzie gminnym* (art. 7 ust. 1 pkt 9, 18 i 20). W takim przypadku przejazd będzie jednym z kosztów związanych z realizacją któregoś z wymienionych zadań.

A zatem sam przejazd mieszkańców sołectwa, w celu nie wynikającym z zadań gminy, nie może być sfinansowany z budżetu, a co za tym idzie – także z funduszu sołeckiego.

Zakup biletów do muzeum budzi mniejsze wątpliwości. Można go uznać za konieczny dla realizacji zadań gminy w zakresie kultury. Wyjazd do muzeum może również dawać podstawę do uzasadnienia kosztów przejazdu. Przy czym pamiętać należy, że nie da się obiektywnie ocenić wszystkich cech takiego wyjazdu jako zgodnego z zadaniem gminy. Poważne wątpliwości budziłoby np. zorganizowanie 3-dniowego wyjazdu na odległość 500 km, w czasie którego oficjalnie odwiedziono by tylko muzeum.

Mając na uwadze powyższe wątpliwości, tego typu przedsięwzięcia nie powinny być uchwalane przez zebrania wiejskie.

Rafał Trykozko

5

Czy można – w ramach funduszu sołeckiego – realizować budowę placu zabaw dla dzieci na działce stanowiącej własność OSP?

Tak, ale tylko pod warunkiem podpisania umowy np. użyczenia czy dzierżawy działki przez gminę. Z punktu widzenia celowości działania umowa taka powinna być podpisana na okres dłuższy niż rok.

Magdalena Kałuża

6

Czy fundusze sołectek dwóch sąsiadujących ze sobą sołectw można przeznaczyć na remont i wyposażenie jednej świetlicy dla dzieci i młodzieży? Świetlica umiejscowiona jest na terenie jednego z sołectw, a korzystać z niej będą mieszkańcy obu sołectw.

Ustawa o funduszu sołeckim nie przewiduje możliwości łączenia środków sołectw, posługując się wszędzie pojęciem sołectwa w liczbie pojedynczej – zarówno kwota przyznanych środków, jak i wniosek są związane z jednym sołectwem. Jak wynika z praktyki, również statuty sołectw nie przewidują przepisów dotyczących łączenia zebranych wiejskich i wspólnego podejmowania decyzji przez więcej niż jedno sołectwo. Jeżeli świetlica wymaga remontu i doposażenia, to zamiast „łączenia” środków obu sołectw wskazane byłoby np. uchwalenie przez jedno z nich wykonania remontu, przez drugie zaś

- zakupu wyposażenia. Wówczas wójt wykonując budżet mógłby zlecić realizację obu przedsięwzięć jednemu wykonawcy.

Ustawa o funduszu sołeckim zawiera zapis (art. 4 ust. 3), iż wniosek powinien określać przedsięwzięcia przewidziane do realizacji na obszarze sołectwa. Wymóg ten należy uznać za kontrowersyjny. Po pierwsze nie znajduje on potwierdzenia w wymaganych cechach przedsięwzięcia zawartych w *Ustawie* w art. 1 ust. 3. Artykuł ten określa jedynie, że realizowane przedsięwzięcie musi służyć poprawie warunków życia mieszkańców. Również w uzasadnieniu do projektu *Ustawy* brak wskazań, aby realizacja przedsięwzięcia miała być kategorycznie związana z terenem danego sołectwa.

Rafał Trykozko

7

Czy środki z funduszu sołeckiego można przeznaczyć na realizację inwestycji na działce będącej własnością Skarbu Państwa (np. boiska, parku)?

Przeznaczenie środków z funduszu na wykonanie inwestycji na działce Skarbu Państwa (służącej realizacji zadań własnych gminy) jest możliwe pod pewnymi warunkami. Podstawowym warunkiem jest uzyskanie przez gminę tytułu prawnego do wykonywania jakichkolwiek działań na gruncie niestanowiącym jej własności. Uzyskanie tego tytułu nie może jednak zależeć od decyzji zebrania wiejskiego. Zebranie nie może swoją decyzją o wykonaniu boiska czy parku zmuszać organy gminy do nabycia własności lub innego tytułu prawnego umożliwiającego wykonanie tych robót.

W opisanej sytuacji wniosek sołectwa powinien w zasadzie dotyczyć w pierwszej kolejności nabycia własności tej działki (oczywiście prawidłowość takiego wniosku zależy od tego, czy szacunkowa wartość tej działki mieści się w kwocie przypadającej sołectwu do dyspozycji – jeżeli nie, wniosek zostanie odrzucony). Decyzja o uchwaleniu jej nabycia nie powinna nastąpić wcześniej niż „wysondowanie” przez wójta możliwości uzyskania przez gminę działki od Skarbu Państwa w drodze darowizny (na podstawie art. 13 ust. 2 *Ustawy o gospodarce nieruchomościami*) w związku z zamiarem realizacji celów publicznych. Nieruchomość może też zostać np. bezpłatnie użyczona.

A zatem, „zaskakiwanie” wójta wnioskiem o realizacji inwestycji na działce Skarbu Państwa, bez wcześniejszego rozpatrzenia możliwości uzyskania praw do tej działki, jest działaniem nieprawidłowym i niepożądanym. Jeżeli w dniu złożenia wniosku nie ma praktycznej możliwości jego realizacji, wniosek może zostać odrzucony. Jeżeli wójt ten wniosek przyjmie i podejmie działania w celu realizacji przedsięwzięcia, to istnieje prawdopodobieństwo, że nie uzyska tej działki jako darowizny – wtedy pieniądze z funduszu sołeckiego zostaną zmarnowane, gdyż nie będzie możliwości ich wydatkowania zgodnie z wnioskiem.

Rafał Trykozko

8

Czy z funduszu sołeckiego można opłacić wywóz śmieci z indywidualnych gospodarstw?

Niestety, nie jest to możliwe. Ponośnienie kosztów wywozu śmieci z pry-

watnych posesji nie jest zadaniem własnym gminy. Obowiązek ponoszenia opłat za wywóz śmieci przez właścicieli nieruchomości wynika wprost z przepisów *Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r.* (art. 6 ust. 1 i 2).

Takie „przedsięwzięcie” nie może zatem stać się przedmiotem skutecznego wniosku o przeznaczenie środków funduszu sołeckiego ze względu na sprzeczność z art. 1 ust. 3 *Ustawy o funduszu sołeckim*.

Rafał Trykozko

9

W sołectwie znajduje się świetlica wiejska. Czy z funduszu sołeckiego musimy przeznaczyć pewną kwotę na opłacenie energii elektrycznej i zakup opału do tej świetlicy? Władze gminy zmuszają mieszkańców do bieżącego utrzymania świetlic.

Na początku warto podkreślić, że władze gminy nie mają żadnego prawa wpływania na decyzję mieszkańców sołectwa, dotyczącą przeznaczenia funduszu sołeckiego. Jest to działanie bezprawne, wbrew idei instytucji funduszu sołeckiego. Mieszkańcy nie powinni naciskom władz gminnych ulegać, *Ustawa* przyznaje im swobodę decydowania (w granicach prawa) o przeznaczeniu funduszu sołeckiego.

Mieszkańcy nie powinni ulegać i uchwalać takich „przedsięwzięć”, ponieważ:

1. utrzymanie gminnych obiektów należy do obowiązków wójta (burmistrza), odpowiedzialnego za staranne wykonywanie zarządu mieniem gminy i jego ochronę (art. 50 *Ustawy o samorządzie gminnym*);

ogrzanie obiektu jest niewątpliwie czynnością, która służy utrzymaniu go w należyтым stanie;

2. świetlice wiejskie działają często jako formalne filie gminnego ośrodka kultury - służą zatem realizacji zadań gminy wynikających z *Ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej*; opłacenie kosztów funkcjonowania tych obiektów nie może więc być zależne od woli mieszkańców sołectwa;
3. nie mają one żadnych cech przedsięwzięcia, o realizacji którego mają decydować mieszkańcy sołectwa; opłacenie energii elektrycznej jest obowiązkiem gminy wynikającym z umowy zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym, a nie wynikiem decyzji sołectwa; podobnie absurdalny charakter miałyby takie sołeckie „przedsięwzięcia” jak np. opłacenie wynagrodzenia dyrektora szkoły, do której chodzą dzieci z terenu sołectwa, czy opłacenie diety radnego z terenu sołectwa;
4. nie skutkują one żadnymi efektami dla mieszkańców sołectwa.

Opłacenie kosztów zużycia opału czy energii w ramach funduszu sołeckiego można uznać za właściwe i uzasadnione tylko wówczas, gdy wydatek taki da się uznać za jeden z elementów całego przedsięwzięcia. Wyobraźmy sobie przedsięwzięcie polegające na zorganizowaniu dla mieszkańców sołectwa kursu, który odbywałby się 2 razy w tygodniu w świetlicy (w okresie zimowym, poza godzinami jej zwykłego funkcjonowania). Można oszacować, że koszt zużycia energii w związku z zajęciami wzrośnie o określony procent – uzasadnia to odpowiednie rozksięgowanie faktury za energię zużytą w okresie realizacji zadania i opisanie

jej jako kosztów poniesionych w ramach funduszu sołeckiego.

W każdym innym przypadku nie da się wyróżnić wydatków na energię czy opał jako związanych z przedsięwzięciem sołeckim – będą to zwyczajne koszty utrzymania obiektu.

Jeszcze inaczej na zasygnalizowany problem należy spojrzeć, jeżeli świetlica nie jest własnością gminy, a gmina nie ma do niej żadnych praw (np. jest umieszczona na nieruchomości wspólnoty gruntowej i okazjonalnie wykorzystywana na potrzeby mieszkańców, imprezy prywatne itp.). Wówczas ponoszenie jakichkolwiek wydatków z budżetu gminy na utrzymanie tego obiektu jest bezpodstawne. Nie jest to możliwe także w trybie funduszu sołeckiego.

Rafał Trykozko

10

Czy fundusz sołecki można przeznaczyć na geodezyjny pomiar dwóch ulic w sołectwie? Obie ulice są drogami gminnymi, mieszkańcy chcieliby w przyszłości doprowadzić do ich poszerzenia, chcą mieć już gotową dokumentację?

Tak. Do zadań własnych gminy należą sprawy gminnych dróg (art. 7 ust. 1 pkt 2 *Ustawy o samorządzie gminnym*). Z kolei *Ustawa o drogach publicznych* precyzuje obowiązki zarządcy drogi, wymieniając wśród nich np. sprawy z zakresu planowania, budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg (art. 19 ust. 1). Wykonanie tego typu prac przygotowawczych mieści się w zadaniach gminy, a zatem może być przedsięwzięciem realizowanym w ramach funduszu sołeckiego.

Rafał Trykozko

11

Czy pieniądze z funduszu sołeckiego mogą zostać przeznaczone na stworzenie planu odnowy wsi (np. na zatrudnienie eksperta, który wraz z lokalną społecznością przygotuje plan, wykorzystany w ubieganiu się o środki z programów wspierania wsi UE)?

Tak. Jak to zostało wskazane w załączniku do *Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 12 października 2007 r. w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013*, jednym z beneficjentów środków przeznaczonych na realizację działania „Odnowa i rozwój wsi” jest gmina.

Projekty finansowane z tych środków (wskazane w *Rozporządzeniu*) są spójne z definicją zadań własnych gminy. Zasady aplikowania przez gminę o środki z tej puli zakładają konieczność stworzenia planu odnowy miejscowości. Wydatki związane ze sporządzeniem dokumentacji (w tym planu odnowy) niezbędnej do złożenia wniosku mogą być poniesione z budżetu gminy.

Pomijając kwestię sporządzania planu odnowy tylko w celu ubiegania się o środki UE, należy mieć na uwadze fakt, iż uchwalenie takiego planu oznacza powstanie dokumentu o charakterze strategicznym, stanowiącym jeden z elementów ogólnej strategii rozwoju gminy. Ma to istotne znaczenie także dla sołectwa – wszelkie przedsięwzięcia uchwalane przez zebranie wiejskie w czasie obowiązywania planu nie będą mogły być z nim sprzeczne (art. 1 ust. 3 *Ustawy*).

Ponadto warto pamiętać, że w ramach kompetencji sołectwa do określania przeznaczenia funduszu sołeckiego

nie mieszczą się: wskazanie podmiotu, który ma wykonać przedsięwzięcie (opracować plan), wskazanie formy, w jakiej zlecenie zostanie wykonane, określenie kosztów tego zlecenia (sołectwo jedynie szacuje koszty w treści wniosku). Wykonawcę wybierze wójt (burmistrz), działając zgodnie z zasadą określoną w art. 44 ust. 3 pkt 1 *Ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*. Nie można wykluczyć też, iż plan taki może opracować kompetentny pracownik urzędu – wówczas przeznaczone na ten cel środki funduszu sołeckiego nie zostaną wydatkowane.

Rafał Trykozko

12

Na terenie gminy istnieją tzw. domy ludowe, świetlice, które służą mieszkańcom wsi (są w nich organizowane zajęcia sportowe, spotkania rodzinne, uroczystości wiejskie, imprezy kulturalne). Zostały zbudowane 35–40 lat temu przez mieszkańców wsi, ale stoją na gruncie, który formalnie jest nadal własnością prywatną lub ma nieuporządkowany stan prawny. Czy można ponosić wydatki na remont takiego domu z funduszu sołeckiego?

Ponoszenie wydatków z budżetu gminy na remonty czy modernizację obiektów wskazanych w pytaniu nie znajduje uzasadnienia, nie stanowią one bowiem zadań własnych gminy. Zgodnie z ogólną zasadą prawa cywilnego, własność budynku przysługuje właścicielowi gruntu, na którym budynek ten został umieszczony. a zatem, jeżeli „wies” własnymi środkami wzniosła budynek na cudzym gruncie, to nie jest jego właścicielem, a jedynie właścicielem nakładów poniesionych na czyniąs nieruchomość.

Jeżeli zatem gmina poniosłaby nakłady na tego typu nieruchomość, to dokonałaby – przy pomocy środków budżetowych – przysporzenia majątkowego prywatnemu właścicielowi gruntu. Fakt, że budynek jest wykorzystywany przez mieszkańców sołectwa za wiedzą i zgodą właściciela nie zmienia tej wykładni prawa cywilnego.

Aby możliwe było przeznaczenie funduszu sołeckiego na wydatki związane z tego typu nieruchomością, niezbędne jest uregulowanie jej stanu prawnego oraz nabycie przez gminę prawa do niej.

Budynek może być przez gminę nabyty, wynajęty lub wydzierżawiony, pod warunkiem, że będzie on rzeczywiście służyć wykonywaniu zadań publicznych (np. prowadzeniu świetlicy). Wówczas drobne naprawy połączone ze zwykłym używaniem rzeczy obciążają najemcę czyli gminę (z mocy art. 662 ust. 2 *Kodeksu cywilnego*). W przypadku „większych” robót art. 676 *Kodeksu cywilnego* mówi: „jeżeli najemca ulepszył rzecz najętą, wynajmujący, w braku odmiennej umowy, może według swego wyboru albo zatrzymać ulepszenia za zapłatą sumy odpowiadającej ich wartości w chwili zwrotu, albo żądać przywrócenia stanu poprzedniego.” z zacytowanego przepisu wynika zatem jasno, że kwestia ponoszenia przez gminę nakładów ulepszających wynajmowany budynek i ewentualnego ich późniejszego rozliczenia może być uregulowana w umowie najmu między stronami zgodnie z zasadą swobody umów. Istnienie takiej umowy upoważniałoby sołectwo do uchwalania w ramach funduszu sołeckiego nakładów na taką nieruchomość.

A zatem, we wskazanej sytuacji (brak jakichkolwiek praw gminy do nieruchomości) nie można uznać, iż wydatki poniesione z budżetu na remont takich obiektów są wydatkami na realizację zadania własnego gminy. Tym samym wyklucza to możliwość sfinansowania ich z funduszu sołeckiego.

Rafał Trykozko

13

W październiku 2011 roku mieszkańcy wsi wyrazili wolę utworzenia sołectwa i pisemnie zwrócili się do rady gminy o utworzenie nowego sołectwa. W styczniu 2012 roku odbyło się zebranie zorganizowane przez wójta w sprawie utworzenia sołectwa. W lutym 2012 roku na posiedzeniu komisji rady gminy ustalono, że powstanie nasze sołectwo. Natomiast uchwała o powstaniu sołectwa jest dopiero z maja 2012 roku. Zebranie wiejskie, wybory sołtysa i rady sołeckiej odbyły się 21 stycznia 2012 r. Jesteśmy ciekawi, jak zostanie potraktowane nasze sołectwo przy przydzielaniu funduszu sołeckiego na rok 2012? Jaki jest przepis, aby taki fundusz na rok 2013 otrzymać?

Moim zdaniem sołectwo powstałe w opisany sposób powinno mieć przyznane środki w ramach funduszu sołeckiego na 2013 r.

Sołectwo powstało w 2012 r., zaś uchwała wyrażająca zgodę na wyodrębnienie funduszu sołeckiego (zakładam, że została podjęta i jest to źródłem wątpliwości zawartych w pytaniu) podjęta w marcu 2012 r. dotyczy wyodrębnienia funduszu na rok 2013, w którym niewątpliwie sołectwo to będzie istniało – *Ustawa o funduszu sołeckim* nie określa, od kiedy ma istnieć sołectwo, aby mogło otrzymać środki;

Uchwała wyrażająca zgodę na wyodrębnienie funduszu sołeckiego nie może odnosić się do wskazywania konkretnych sołectw, które będą mogły dysponować funduszem; fakt braku uchwały powołującej do bytu sołectwo w czasie wyrażania zgody na wyodrębnienie funduszu na 2011 r. nie ma zatem znaczenia; wyrażenie zgody na wyodrębnienie funduszu obowiązuje jedynie do wykonania przez wójta określonych *Ustawą* czynności wobec istniejących sołectw; uchwała o powstaniu sołectwa została podjęta w maju 2012 r., a sołectwo w tym czasie posiadało już wybranego sołtysa i radę sołecką; można było zatem:

1. ustalić liczbę mieszkańców formalnie istniejącego sołectwa w celu wyliczenia kwoty funduszu sołeckiego na 2011 r., (zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy*, ponieważ liczbę tę należało ustalić na dzień 30 czerwca 2012 r);
2. przekazać sołtysowi informację o wysokości środków funduszu do 31 lipca 2010 r. (art. 2 ust. 2 *Ustawy*).

Jeżeli czynności wymienione w punkcie 3 nie zostały przez wójta wykonane w 2012 r. wobec nowego sołectwa (mimo możliwości ich wykonania), to sołectwo niestety nie ma już możliwości otrzymania środków z funduszu przeznaczonego na rok 2013. Jeżeli sołectwo nie otrzymało informacji o wysokości środków na 2013 r. w terminie do 31 lipca 2012 r., doszło do naruszenia przez wójta obowiązków ustalonych *Ustawą o funduszu sołeckim*.

Rafał Trykozko

14

30 maja rada gminy podjęła uchwałę o utworzeniu nowego sołectwa. W tym

też dniu rada podjęła uchwałę o nadaniu statutu temu sołectwu. Nadzór wojewody rozstrzygnięciem nadzorczym stwierdził nieważność uchwały w sprawie nadania statutu dla sołectwa. 21 lipca rada gminy podejmie nową uchwałę w sprawie nadania statutu. Uchwała wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym czyli ok. 25 sierpnia 2011 r. Po tym terminie mogą się odbyć wybory sołtysa i rady sołeckiej. Zgodnie z art. 2 ust. 2 Ustawy o funduszu sołeckim wójt w terminie do 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy przekazuje sołtysom informację o wysokości środków przypadających na sołectwo. Komu wójt przekaze informację w sytuacji, gdy nie ma sołtysa? Czy to sołectwo pozostanie bez funduszu sołeckiego na 2012 rok?

W opisanym stanie faktycznym nie ma możliwości zachowania terminu przekazania przez wójta sołtysowi informacji o wysokości środków przypadających sołectwu. Należy jednak rozważyć, jaki charakter ma ten termin i jakie skutki może wywoływać jego naruszenie. Termin ten jest terminem ustalającym obowiązek wójta (burmistrza, prezydenta), nie sołectwa. Ewentualne opóźnienie w przekazaniu informacji – także w innej sytuacji niż ta obiektywna przedstawiona w pytaniu – spowodowane np. zaniedbaniem pracowników urzędu nie może być interpretowane jako automatycznie odbierające sołectwom prawo do podjęcia decyzji w sprawie należnych im środków. Warunkiem rozdysponowania funduszu jest bowiem dostarczenie do 30 września wniosku uchwalonego przez zebranie wiejskie – to właśnie ten termin warunkuje możliwość przyjęcia wniosku, a nie termin otrzymania informacji przez sołectwo. Z pytania

wynika, że możliwość zwołania zebrania wiejskiego i uchwalenia wniosku do 30 września 2011 roku jest bardzo realna.

Za zgodne z duchem *Ustawy* należy zatem uznać możliwość przekazania informacji sołtysowi bezpośrednio po dokonaniu jego wyboru, i – o ile jest to jeszcze realne – zwołanie zebrania, uchwalenie oraz dostarczenie wniosku do 30 września. *Ustawa o funduszu sołeckim* nie odnosi się do kwestii czasu powstania (istnienia) sołectwa czy wyboru sołtysa jako warunków skorzystania z funduszu. Jeżeli fundusz przysługuje sołectwom na rok 2012, to przepisy należy interpretować tak, by umożliwiało to wszystkim istniejącym sołectwom skorzystanie z funduszu. Termin 31 lipca nakłada na wójta (burmistrza, prezydenta) obowiązek przekazania informacji sołectwom w czasie umożliwiającym zwołanie zebrania wiejskiego i zdecydowanie o przeznaczeniu środków. Jego naruszenie może niweczyć możliwość złożenia przez sołectwo wniosku w terminie do 30 września (np. jeżeli informacja zostanie przekazana 20 września), czym wójt odebrałby de facto kompetencję do określenia celu przeznaczenia funduszu.

Inny charakter ma natomiast wskazany w *Ustawie* termin 30 września na dostarczenie wniosku przez sołtysa – wniosek złożony po tym terminie powinien zostać odrzucony, niezależnie od przyczyn naruszenia terminu (art. 4 ust. 4 i 5 *Ustawy*). Jeżeli sołectwo nie mogło dotrzymać terminu, ponieważ wójt przekazał zbyt późno informację, wówczas może np. wnieść skargę do rady na działalność wójta.

Rafał Trykozko

EDUKACJA

15

Czy z funduszu sołeckiego można finansować zajęcia pozalekcyjne (np. z języka angielskiego) w szkole podstawowej, w której uczą się dzieci z wielu przylegających sołectw?

Tak, oczywiście można je finansować. Wynika to wprost z przepisów *Ustawy o systemie oświaty*. Zapewnienie „warunków do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego” to jeden z celów wymieniony w art. 2 pkt 15 tej *Ustawy*. Ponadto wymienia ona (art. 64 ust. 1 pkt 4) – wśród podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły – „nadobowiązkowe zajęcia pozalekcyjne”. Organizacja tego typu zajęć jest więc jednym z obowiązków szkoły, służącym realizacji celów systemu oświaty. W związku z tym, iż prowadzenie szkół podstawowych jest zadaniem własnym gminy, można na ten cel przeznaczyć środki funduszu sołeckiego.

Aby uniknąć problemów z rozliczeniem poniesionych wydatków na realizację tego typu przedsięwzięcia, najdogodniejszym sposobem jego wykonania wydaje się zawarcie odrębnej umowy z nauczycielem prowadzącym zajęcia. Wydatki poniesione na jej podstawie stanowią będą wydatki poniesione w ramach funduszu sołeckiego.

Zespół SLLGO

16

Czy można ze środków funduszu sołeckiego sfinansować zakup pomocy

nauczycielskich dla szkoły (np. zakup zestawu komputerowego oraz lektur szkolnych)?

Tak. Zgodnie z art. 1 ust. 3 *Ustawy* środki funduszu przeznacza się na realizację przedsięwzięć, które są: zgłoszone we wniosku, służą poprawie warunków życia mieszkańców, są zgodne ze strategią rozwoju gminy oraz są zadaniami własnymi gminy. Do zadań własnych gminy należą sprawy kultury (art. 7 ust. 1 pkt. 9 *Ustawy o samorządzie gminnym*) oraz edukacji publicznej (art. 7 ust. 1 pkt. 9 tejże *Ustawy*). Sołectwo nie może przekazać szkole lub bibliotece środków finansowych, może natomiast wskazać we wniosku „zakup lektur szkolnych do biblioteki gminnej” jako jedno z przedsięwzięć. Nie ma więc przeszkód, by ze środków sołeckich zakupić książki czy sprzęt komputerowy dla szkoły, do której uczęszczają dzieci z sołectwa.

Magdalena Kałuża

17

Można spotkać opinie, że niedozwolone jest przeznaczanie środków funduszu sołeckiego na przedsięwzięcia związane ze szkołami gminnymi, ponieważ zadania oświatowe są obowiązkowymi zadaniami gminy. Czy to prawda?

Nie jest to prawda. Pojęcie obowiązkowych zadań gminy jest obecne w przepisach prawnych, jednakże tylko niektóre z zadań gminy wymienionych w art. 7 *Ustawy o samorządzie gminnym* określane są jako obowiązkowe w odrębnych ustawach. Możliwość wskazania, które zadania mają charakter obowiązkowych wynika z art. 7 ust. 2 *Ustawy o samorządzie gminnym*. Dotyczy ono obecnie takich zadań

jak: oświata, pomoc społeczna, organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej oraz utrzymanie czystości i porządku w gminach. Przyjmuje się, że u podstaw tej regulacji leży próba zagwarantowania społecznościom lokalnym świadczeń publicznych na poziomie minimalnym. Realizacja obowiązku szkolnego, elementarne świadczenia z zakresu opieki społecznej to przykłady zadań, które każda gmina powinna spełniać. Określenie, że dane zadanie ma charakter obowiązkowy, nie powoduje, że zadanie to przestaje być zadaniem własnym gminy.

Ustawa o funduszu sołeckim nie daje żadnych podstaw, aby zadania określone jako obowiązkowe traktować w inny sposób niż pozostałe zadania własne gminy. Art. 1 ust. 3 *Ustawy* stanowi, iż przedsięwzięcie ma być „zadaniem własnym gminy”. Twierdzenie, że w ramach funduszu nie można uchwalić zakupu pomocy naukowych do szkoły, ponieważ prowadzenie szkoły należy do obowiązkowych zadań własnych gminy, jest rażąco nadinterpretacją przepisów *Ustawy*.

Rafał Trykozko

18

Co mogą zrobić mieszkańcy sołectwa, jeżeli chcą wydać pieniądze z funduszu na jakiś projekt związany ze szkołą, do której chodzą dzieci z danego sołectwa, a szkoła ta mieści się na terenie innego sołectwa (we wnioskującym sołectwie nie ma szkoły)? Czy jest to możliwe w świetle obowiązującej Ustawy? Jak należy skonstruować taki wniosek?

Problem postawiony w pytaniu wynika z art. 4 ust. 3 *Ustawy o funduszu sołeckim*, który stanowi, iż „wniosek

powinien zawierać wskazanie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze sołectwa (...)”. Przepis ten należy uznać za nieprzemysłany przez ustawodawcę, zwłaszcza w kontekście definicji przedsięwzięcia zawartej w art. 1 ust. 3 *Ustawy*, która za podstawowy warunek prawidłowości przedsięwzięcia uważa służeńie poprawie warunków życia mieszkańców. Nie można powiedzieć, iż dla osiągnięcia tego celu warunkiem niezbędnym jest realizacja przedsięwzięcia na terenie danego sołectwa. Omawiany przepis stanowi w istocie hamulec wielu istotnych dla mieszkańców przedsięwzięć i należy postulować jego zmianę.

Niezależnie od skali problemów, jakie wywołuje zacytowany przepis *Ustawy*, warto rozpatrzyć możliwości ich rozwiązania. Jest to istotne zwłaszcza dla oceny prawidłowości wydatków poniesionych w ramach funduszu sołeckiego i późniejszego zwrotu ich części. Istnieje duże niebezpieczeństwo, że pojawi się zarzut sprzeczności przedsięwzięcia z art. 4 ust. 3 *Ustawy* z powodu wykonywania robót budowlanych w obiektach bądź na działkach położonych na terenie innych sołectw. Dość łatwe wydaje się natomiast uzasadnienie (przy prawidłowo sformułowanym wniosku), iż zakupy wyposażenia nie mogą być oceniane pod kątem zgodności z warunkiem *realizacji na terenie sołectwa*, a wyłącznie w kontekście warunku służeńia poprawie warunków życia mieszkańców. Zakupu ruchomych składników majątkowych nie powinno się odnosić do konkretnego sołectwa. Są to składniki majątkowe, które choć mają służyć mieszkańcom danego sołectwa, jednocześnie stanowią własność gminy i to wójt (burmistrz, prezydent) przekazuje je odpowiedniej jednostce orga-

nizacyjnej, która służy mieszkańcom danego sołectwa (np. szkole, jednostce OSP); on też może zmieniać miejsce ich przechowywania.

Nieuzasadniony wydaje się zarzut niezgodności z art. 4 ust. 3 przedsięwzięcia określonego jako np. zakup nowej motopompy w celu zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców sołectwa, mimo że motopompa ta faktycznie będzie przechowywana w sąsiednim sołectwie, które zapewni odpowiednie warunki. Podobnie należy ocenić przedsięwzięcie polegające np. na zakupie sprzętu sportowego czy dydaktycznego, który będzie służył dzieciom i młodzieży z terenu danego sołectwa, mimo że korzystać będą z niego w budynku szkoły położonym w sąsiedniej wsi. Istotne zatem jest, aby nie zawierać we wnioskach sformułowań wskazujących na oczywistą sprzeczność z brzmieniem art. 4 ust. 3. Zapisy takie nie mają merytorycznego uzasadnienia (np. każdy zakup wyposażenia do szkoły jest w istocie przysporzeniem majątku gminie, a nie szkole, która nie posiada osobowości prawnej), w związku z czym wszelkie zapisy wykraczające ponad wskazanie, iż mieszkańcy sołectwa będą korzystali z tego sprzętu, należy uznać za niepotrzebne i budzące nieuzasadnione wątpliwości.

Rafał Trykozko

KULTURA

19

Czy zakup materiałów i koszt uszycia strojów ludowych dla nowo powstałego zespołu ludowego może być sfinansowany z FS?

Zakup materiałów i koszt uszycia strojów dla zespołu ludowego może być sfinansowany przez sołectwo ze środków funduszu sołeckiego. Odpowiednie uzasadnienie tego wydatku we wniosku sołectwa powinno wskazywać na realizację zadań własnych gminy z zakresu:

- kultury (art. 7 ust. 1 pkt 9 *Ustawy o samorządzie gminnym*),
- promocji gminy (art. 7 ust. 1 pkt 18 *Ustawy o samorządzie gminnym*).

Wymagane jest posiadanie cech realizacji zadań własnych gminy (art. 1 ust. 3 *Ustawy o funduszu sołeckim*). Wniosek sołectwa powinien wskazywać w szczególności na takie funkcje wydatku jak: podtrzymywanie tradycji i kultury ludowej (pieśni, obrzędów, strojów) przez zespół, promocja sołectwa i gminy poprzez udział zespołu w przeglądach, koncertach i innych imprezach wyjazdowych.

Rafał Trykozko

SPORT

20

Czy z funduszu można sfinansować koszty rozgrywek piłkarskich (w tym opłaty sędziowskie i przejazdy drużyny na rozgrywki)?

Nie ma podstaw do odrzucenia wniosku przewidującego takie zadanie. Posiada ono bowiem cechy przedsięwzięcia określone w *Ustawie o funduszu sołeckim*. Celem udzielenia dotacji jest realizacja zadań gminy z zakresu kultury fizycznej, sportu i promocji poprzez udział mieszkańców gminy w rozgrywkach sportowych. Nieza-

przeczarne jest, że współzawodnictwo drużyny w rozgrywkach na poziomie V czy VI ligi jest uzależnione od dofinansowania przez gminę. Tego typu kluby nie mają bowiem praktycznie żadnych innych możliwości pozyskania środków na swoją działalność.

Rafał Trykozko

21

Czy można sfinansować zakup strojów sportowych i drobnego sprzętu sportowego dla piłkarskiego klubu sportowego działającego w sołectwie?

Warunkiem realizacji przez drużynę piłkarską działającą na terenie sołectwa zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu, a także promocji gminy jest posiadanie minimalnego wyposażenia (sprzęt i stroje). Wydatek na taki cel należy uznać za służący realizacji zadań gminy. Wójt (burmistrz) nie ma zatem prawnych podstaw do odrzucenia wniosku w świetle art. 4 ust. 3 i art. 1 ust. 3 *Ustawy*.

Tego typu przedsięwzięcie wymaga jednak odpowiedniego ustalenia sposobu wydatkowania tych środków. Sposób sfinansowania zakupu strojów lub sprzętu zależy przede wszystkim od tego czy klub działa formalnie (np. jako stowarzyszenie), czy też nieformalnie (np. bierze udział wyłącznie w rozgrywkach ligi gminnej). Niektóre rachunkowe izby obrachunkowe wymagają, aby wszystkie wydatki związane z zadaniami gminy realizowanymi przez stowarzyszenie były finansowane w formie dotacji.

Wydatkowanie środków uchwalonych przez sołectwo byłoby wówczas uzależnione od złożenia właściwego wniosku o udzielenie dotacji przez

stowarzyszenie i wyboru jego oferty w konkursie. Aczkolwiek w przypadku niewielkich klubów (np. uczniowskich klubów sportowych) bezwzględne wymaganie trybu dotacyjnego należy uznać za nieadekwatne do zakresu realizowanych zadań oraz możliwości organizacyjnych klubu do ewidencjonowania i wydatkowania środków publicznych.

Rafał Trykozko

OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA

22

Czy sołectwo może przekazać pieniądze z funduszu sołeckiego jednostce OSP znajdującej się na obszarze danego sołectwa?

Sołectwo nie ma kompetencji do określania sposobu sfinansowania (zlecenia wykonania) przedsięwzięcia, a jedynie do wskazania, jakie przedsięwzięcie ma zostać zrealizowane.

Zakres kosztów finansowanych przez gminę, związanych z działalnością OSP, wskazany w art. 32 ust. 2 i 3 *Ustawy o ochronie przeciwpożarowej* obejmuje koszty:

- wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia i zapewnienia gotowości bojowej ochotniczej straży pożarnej,
- umundurowania członków ochotniczej straży pożarnej,
- ubezpieczenia w instytucji ubezpieczeniowej członków ochotniczej

straży pożarnej i młodzieżowej drużyny pożarniczej,

- okresowych badań lekarskich.

W związku z tym możliwe jest przekazanie środków w formie dotacji na sfinansowanie wyłącznie wymienionych wyżej kosztów. Sołectwo może zatem określić we wniosku przedsięwzięcie zgodne z którymś z celów wskazanych w *Ustawie o ochronie przeciwpożarowej*. O sposobie sfinansowania tego przedsięwzięcia decyduje wójt (burmistrz). Wynika to wprost z uzasadnienia do projektu *Ustawy o funduszu sołeckim*, w którym wskazano, iż to wójt (burmistrz) dokonuje wydatków budżetowych i ponosi odpowiedzialność z tym związaną.

Wójt (burmistrz) jest ponadto związany zasadami określonymi w *Ustawie o finansach publicznych*: obowiązany jest do dokonywania wydatków w sposób celowy, oszczędny i przy zachowaniu zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów. Mając do wyboru różne formy sfinansowania przedsięwzięcia (pokrycie kosztów bezpośrednio z budżetu lub udzielenie dotacji) wójt (burmistrz) podejmie decyzję o wyborze formy.

Wniosek przewidujący jedynie przekazanie pieniędzy OSP powinien zostać odrzucony, ponieważ nie wskazuje zadania gminy, jakie za pomocą tych pieniędzy ma być wykonane.

Rafał Trykozko

23

Czy sołectwo może przeznaczyć pieniądze na zakup mundurów dla członków Ochotniczej Straży Pożarnej?

Tak, sołectwo może określić takie przeznaczenie środków funduszu. Koszty

umundurowania członków ochotniczej straży pożarnej podlegają finansowaniu przez gminę, co wynika wprost z art. 32 *Ustawy o ochronie przeciwpożarowej*.

Rafał Trykozko

24

Czy z funduszu sołeckiego można sfinansować zakup i ułożenie parkietu w części remizy będącej własnością OSP, w której organizowane są wesela i dyskoteki dla mieszkańców sołectwa?

Przeznaczenie środków w ramach funduszu sołeckiego na realizację przedsięwzięcia zawartego w pytaniu budzi poważne wątpliwości. Z przepisów art. 32 ust. 2 i 3 *Ustawy o ochronie przeciwpożarowej* wynika wprost, jakie koszty związane z funkcjonowaniem OSP ponosi gmina. Są to koszty:

- wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia i zapewnienia gotowości bojowej ochotniczej straży pożarnej,
- umundurowania członków ochotniczej straży pożarnej,
- ubezpieczenia w instytucji ubezpieczeniowej członków ochotniczej straży pożarnej i młodzieżowej drużyny pożarniczej,
- okresowych badań lekarskich.

Wydatek na zakup i ułożenie parkietu w remizie stanowiącej własność OSP nie mieści się w żadnej z kategorii wydatków, które według *Ustawy* ma ponosić gmina na rzecz OSP, a zatem wydatek taki nie może być poniesiony także w ramach funduszu sołeckiego.

Wyjściem z tej sytuacji, umożliwiającym ponoszenie wydatków w ramach funduszu sołeckiego na zwiększenie standardu czy zakup wyposażenia

części remizy wykorzystywanej przez sołectwo, byłoby formalne utworzenie przez radę gminy świetlicy (lub filii domu kultury) w danej wsi. Jej formalną siedzibą mogłaby być określona część remizy, która – na podstawie umowy wójta z OSP – byłaby użytkowana przez gminę. Umowa taka powinna przewidywać możliwość wykonywania robót niezbędnych do właściwego realizowania zadań świetlicy (ewentualnie filii domu kultury) i zasady ich rozliczania z OSP.

Rafał Trykozko

przydrożnych, które nie są wpisane na listę zabytków?

Nie. Remonty tego typu obiektów nie należą do zadań gminy. Byłoby to możliwe, gdyby kapliczki były wpisane do rejestru zabytków. Sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami należą bowiem do zadań gminy na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 *Ustawy o samorządzie gminnym*. Finansowanie tego zadania następuje w trybie przepisów *Ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami*.

Rafał Trykozko

OBIEKTY SAKRALNE

25

Czy fundusz sołecki może być przeznaczony na budowę parkingu przy kościele parafialnym?

Jeżeli teren, o którym mowa, należy do parafii, to nie ma możliwości przeznaczenia środków funduszu sołeckiego na wykonanie budowli na działce. Efektem sfinansowania z budżetu gminy budowy parkingu na działce parafii byłoby bowiem przysporzenie majątkowe parafii poprzez wykonanie środka trwałego. Jeśli działka należałaby do gminy, nie ma przeszkód, aby wykonać tego typu budowlę ze środków budżetowych.

Rafał Trykozko

26

Czy środki z funduszu sołeckiego mogą być przeznaczone na remonty kapliczek

27

Czy można z funduszu sołeckiego sfinansować oświetlenie wokół kościoła, który położony jest na działce będącej własnością parafii?

Pytanie nie precyzuje czy chodzi o oświetlenie terenu wokół kościoła, czy też o iluminację samego obiektu. Wydatki poniesione na podświetlenie reprezentacyjnych obiektów na terenie gminy są przez niektóre regionalne izby obrachunkowe uznawane za wydatki mające związek z zadaniami gminy w zakresie jej promocji. Część RIO jednak je kwestionuje (np. RIO w Katowicach w uchwale z 31 lipca 2008 r., sygn. akt 75/XVIII/08 taki wydatek określiła jako niemający związku z zadaniami gminy. Akceptacji izby nie znalazło również uzasadnienie tego wydatku ze środków gminy jako wspierającego realizację zadania zwiększającego bezpieczeństwo mieszkańców).

Równie wątpliwe wydaje się prawidłowe uzasadnienie wykonania instalacji oświetleniowej terenu wokół kościoła.

Mając na uwadze omówione wątpliwości, należy stwierdzić, że wniosek dotyczący oświetlenia terenu wokół kościoła powinien być bezwzględnie odrzucony przez wójta (burmistrza, prezydenta), natomiast w odniesieniu do podświetlenia obiektu decyzja wójta (burmistrza, prezydenta) powinna być podjęta w oparciu o doświadczenia dotyczące podejścia organów kontroli do tego typu wydatków. Jeżeli były one dotychczas oceniane jako niemające żadnego związku z zadaniami gminy, to uchwała zebrania wiejskiego nic w tym zakresie zmienić nie może.

Rafał Trykozko

DROGI

28

Czy można przeznaczyć fundusz sołecki na realizację zadań na drodze powiatowej w sytuacji, gdy gmina ma podpisane z powiatem porozumienie o przejęcie zarządzania tą drogą powiatową?

Nie. Zgodnie z art. 1 ust. 3 *Ustawy o funduszu sołeckim* środki funduszu mogą być przeznaczone wyłącznie na realizację przedsięwzięć stanowiących zadania własne gminy. Podpisanie między gminą a powiatem porozumienia w sprawie przejęcia przez gminę zarządu drogą powiatową nie zmienia faktu, że zadanie to z mocy *Ustawy o samorządzie gminnym* jest w dalszym ciągu zadaniem powiatu. Postanowienie ogólne przepisu art. 6 ust. 1 *Ustawy o samorządzie gminnym* określa je jako zadanie należące do kompetencji powiatu, zastrzeżone odrębną ustawą (art. 4 ust. 1 pkt. 6 w związku z art. 4 ust. 3 *Ustawy o samorządzie powia-*

towym i art. 19 ust. 2 pkt. 3 *Ustawy o drogach publicznych*).

Stosownie do art. 7 ust. 2 pkt 2 *Ustawy o samorządzie gminnym* do zadań własnych gminy należą sprawy gminnych dróg, ulic, mostów i placów. Przejęcie zarządu nad drogą powiatową jest zatem równoznaczne z tym, że wydatki ponoszone przez gminę na utrzymanie tej drogi nie są wydatkami na realizację zadań własnych. Są to wydatki na „zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia” (art. 216 ust. 2 pkt 3 *Ustawy o finansach publicznych* w związku z art. 8 ust. 2a *Ustawy o samorządzie gminnym*, art. 4 ust. 5 *Ustawy o samorządzie powiatowym* i art. 19 ust. 4 *Ustawy o drogach publicznych*). Jest to inna podstawa prawna realizacji wydatków niż ta, która definiuje wydatki na zadania własne gminy (wskazane w art. 216 ust. 2 pkt. 1 *Ustawy o finansach publicznych*).

Ponadto zakładanie, że gmina ma przeznaczać jakiekolwiek własne środki na realizację tego typu porozumienia jest sprzeczne z istotą porozumienia między jednostkami samorządu terytorialnego w sprawie przekazania zadań. Stosownie do art. 8 ust. 3 *Ustawy o samorządzie gminnym* jednostka (powiat) przekazująca gminie własne zadanie ma obowiązek zapewnić środki niezbędne dla realizacji tego zadania. Powiat powinien zatem przekazać gminie środki na realizację porozumienia zawartego w celu przekazania gminie zarządu drogą powiatową.

Odrębną kwestią jest fakt, że w praktyce funkcjonują najczęściej porozumienia naruszające przywołany przepis – posiadają one bowiem cechy pomocy rzeczowej, a nie porozumienia, o którym mowa w art. 8 ust. 2a i ust. 3 *Ustawy o samorząd-*

dzie gminnym (powiat przekazuje gminie zadanie zarządu drogą, najczęściej na 5 lat, co jest związane z realizowaną na tej drodze inwestycją dofinansowywaną przez gminę; nie przekazuje jednak środków na ten cel, a koszty ponosi i finansuje z własnych środków gmina).

Rafał Trykozko

29

Czy wójt powinien odrzucić wniosek sołectwa, jeśli jedno przedsięwzięcie jest prawidłowe i dotyczy remontu drogi gminnej, a drugie nieprawidłowe i dotyczy remontu drogi powiatowej? Czy nie można przyjąć do funduszu sołeckiego tego prawidłowego przedsięwzięcia?

Niestety, ale taki wniosek powinien być odrzucony. Powołuję się tu na dokument „Fundusz sołecki w pytaniach i odpowiedziach” przygotowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji po uchwaleniu *Ustawy o funduszu sołeckim*. Wyrażono w nim pogląd, iż w przypadku, gdy tylko jedno z przedsięwzięć zgłoszonych we wniosku sołectwa jest sprzeczne z *Ustawą*, to cały wniosek podlega odrzuceniu. Taka interpretacja znajduje uzasadnienie w art. 4 ust. 5 *Ustawy o funduszu sołeckim*, która nie przewiduje odrzucenia części wniosku.

Rafał Trykozko

MELIORACJA

30

Czy sołectwo może przeznaczyć pieniądze z funduszu sołeckiego na roboty związane z konserwacją rowów, wykonaniem odwodnienia itp.?

Sołectwo może złożyć wniosek w sprawie sfinansowania takiego zadania, jeżeli dotyczy ono rowów znajdujących się na gminnych działkach lub w pasie drogowym drogi gminnej. Stosownie do art. 77 ust. 1 *Prawa wodnego* gmina, jako właściciel gruntu, jest zobowiązana do bezpośredniego utrzymywania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych (w tym rowów). Jeżeli grunty te są objęte działalnością spółki wodnej, zobowiązanie to obejmuje uczestnictwo gminy w kosztach funkcjonowania spółki jako jednego z jej członków. Finansowanie utrzymania takich urządzeń jest zatem zadaniem gminy wynikającym z prawa własności.

Nie ma natomiast możliwości poniesienia wydatków z budżetu, jeżeli dotyczy to urządzeń melioracyjnych na gruntach należących do mieszkańców sołectwa. W takiej sytuacji zarówno wykonanie, jak i utrzymanie tych urządzeń należy do właściciela gruntu (art. 74 ust. 1 i art. 77 ust. 1 *Prawa wodnego*).

Z budżetu gminy nie mogą być finansowane zadania, których obowiązek realizacji spoczywa na właścicielach nieruchomości. Możliwe są natomiast pewne rozwiązania tej sytuacji, o ile na terenie objętym wnioskiem sołectwa działa spółka wodna. Spółce takiej można bowiem udzielić pomocy finansowej z budżetu na podstawie art. 164 ust. 5 *Prawa wodnego*. Jednakże wskazanie, że środki przekazane spółce mają mieć postać pomocy finansowej potwierdza tylko, że zadanie, na które przekazane są spółce środki, nie jest zadaniem gminy. Gdyby bowiem działanie spółki wodnej mieściło się w zadaniach własnych gminy, to miałyby ona prawo ubiegać się o otrzymanie środków na realizację zadania gminy w normalnym trybie.

Podsumowując, złożenie takiego wniosku przez sołectwo zobowiązuje wójta do odrzucenia wniosku.

Można jedynie zakładać możliwość, że na podstawie odwołania wniesionego przez sołtysa do rady gminy, rada podejmie decyzję o udzieleniu pomocy finansowej spółce wodnej zgodnie z wolą sołectwa (art. 167 ust. 2 pkt 5 *Ustawy o finansach publicznych* w związku z art. 164 ust. 5 *Prawa wodnego*). Nie będzie to jednak wydatek, który można uznać za wydatek wykonany w ramach funduszu sołeckiego.

Rafał Trykozko

31

Czy mieszkańcy sołectwa mogą przeznaczyć pieniądze na oczyszczenie koryta rzeki należącej do Skarbu Państwa i będącej w zarządzie wojewódzkiego zarządu melioracji i urządzeń wodnych?

Nie, ze względu na sprzeczność z art. 1 ust. 3 *Ustawy o funduszu sołeckim*. Jak wynika z samej treści pytania, tego typu zadanie nie mieści się w katalogu zadań własnych gminy. To, że istnieje prawna możliwość, aby gmina dofinansowała realizację zadań województwa poprzez udzielenie pomocy finansowej województwu, nie zmienia faktu, iż takie przedsięwzięcia nie mogą być finansowane z funduszu sołeckiego.

Rafał Trykozko

ZDROWIE

32

Czy z funduszu sołeckiego można ponieść wydatki na lakowanie zębów dzieci?

Tak. Takie zadanie mieści się w pojęciu ochrony zdrowia. Ochrona zdrowia należy do zadań własnych gminy stosownie do art. 7 ust. 1 pkt 5 *Ustawy o samorządzie gminnym*.

Rafał Trykozko

SKUTKI KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ

33

Czy w roku budżetowym, w którym fundusz jest realizowany, możliwe jest przeniesienie części środków z funduszu sołeckiego na usuwanie skutków klęski żywiołowej? Wniosek do funduszu składany w roku poprzedzającym rok realizacji wskazanych w nim zadań takich zapisów nie zawierał, a zaplanowane przedsięwzięcia jeszcze nie zostały zrealizowane. Mieszkańcy chcą część z tych pieniędzy przeznaczyć na usuwanie skutków klęski żywiołowej.

Kwestia przeznaczenia środków funduszu sołeckiego na usuwanie skutków klęski żywiołowej w oparciu o art. 1 ust. 4 *Ustawy o funduszu sołeckim* jest jednym z trudniejszych problemów interpretacyjnych. Na taką ocenę wpływa przede wszystkim fakt, że ustawodawca nie zawarł żadnych wskazówek co do sposobu przeznaczenia środków funduszu na ten cel, ustanawiając jedynie przepis przewidujący taką możliwość. Rzutuje to istotnie na poniższe rozważania i doprowadza do wniosku, iż bez interwencji ustawodawcy w treść *Ustawy* nie da się wyczytać jednoznacznego, pozbawionego wątpliwości stosowania tego przepisu.

Sformułowany w *Ustawie o funduszu sołeckim* tryb zgłaszania przez sołectwa wniosków o przeznaczenie funduszu w roku poprzedzającym rok wydatkowania środków jest jedynym określonym wprost trybem wyrażania przez sołectwo woli co do realizowanego zadania. Jednakże odnosząc się do problemów zaprezentowanych w pytaniu należy bez większych wątpliwości przyjąć twierdzenie, że taki sposób przeznaczenia środków funduszu na usuwanie skutków klęski żywiołowej jest zupełnie nie funkcjonalny. Planowanie sfinansowania działań mających na celu usunięcia skutków gwałtownych zjawisk, już zaistniałych, na kolejny rok budżetowy jest bezsensowne (np. stosowanie trybu wnioskowania we wrześniu 2010 r. o przeznaczenie środków funduszu sołeckiego na naprawę drogi zniszczonej powodzią w maju 2010 r., jeżeli ten wydatek mógłby być poniesiony dopiero w 2011 roku).

Literalne brzmienie przepisów *Ustawy* również wskazuje, że procesu określania przeznaczenia środków na usuwanie skutków klęski żywiołowej nie można przeprowadzić analogicznie do „normalnego” trybu wynikającego z art. 4 *Ustawy*. Należy w szczególności zwrócić uwagę, że *Ustawa* w art. 1 ust. 3 i 4 używa odmiennych zwrotów na określenie przedmiotu finansowania z funduszu sołeckiego:

- przedsięwzięcie zgłoszone we wniosku (art. 1 ust. 3),
- działania (art. 1 ust. 4).

Z art. 1 ust. 4 nie wynika, aby działania miały być zgłaszane we wniosku, co wskazuje, iż na ten cel środki funduszu sołeckiego mogą być wydatkowane w sposób niejako „doraźny”. O tym, że działania te nie mogą wynikać z wniosku, świadczą także przepisy art. 4

ust. 3 i ust. 7 *Ustawy*. Pierwszy z nich stanowi, że wniosek winien określać „przedsięwzięcia” przewidziane do realizacji, drugi zaś, że podstawę do odrzucenia wniosku przez radę gminy na etapie uchwalania budżetu stanowi jedynie niezgodność zamierzonych zadań z art. 1 ust. 3 *Ustawy* (a nie z art. 1 ust. 4).

Zarówno z literalnego brzmienia *Ustawy* jak i uwarunkowań funkcjonalnych wynika zatem, że środki funduszu sołeckiego mogą być przeznaczone na działania w celu usunięcia skutków klęski żywiołowej w trybie odrębnym od opisanego w *Ustawie* (przy czym ustawodawca nie podał żadnych wskazówek, w jaki sposób miałyby to nastąpić). Niewątpliwie jednak, dla zachowania sensu tej regulacji, przeznaczenie środków na te działania musiałyby odbyć się niezwłocznie po wystąpieniu skutków zdarzenia o charakterze klęski żywiołowej.

Poszukując hipotetycznych rozwiązań tego problemu należy po pierwsze zwrócić uwagę, że rozważanie możliwości wydatkowania jakichkolwiek środków w trybie art. 1 ust. 4 będzie mogło dotyczyć środków tylko tych sołectw, dla których został utworzony fundusz na podstawie złożonych rok wcześniej wniosków (przyjęto do realizacji przedsięwzięcia) i środki te jeszcze nie zostały wydatkowane (lub nie wydatkowano ich w całości). Niemożliwe będzie bowiem wydatkowanie jakichkolwiek środków w trybie art. 1 ust. 4, jeżeli wydatki w ramach funduszu nie zostały przewidziane w budżecie (nie został złożony wniosek) lub też były wyodrębnione, lecz przedsięwzięcie zostało już sfinansowane.

Tylko przy zaistnieniu przedstawionych wyżej warunków można

rozważać tryb przeznaczenia środków funduszu na usuwanie skutków klęski żywiołowej w roku wykonywania budżetu przewidującego wydatki w ramach funduszu sołeckiego. Poszukując możliwości zastosowania przepisu art. 1 ust. 4 w praktyce można rozważać dwie drogi określenia przeznaczenia środków na ten cel:

- uchwalenie przez zebranie wiejskie potrzeby sfinansowania działań skierowanych na usunięcie skutków klęski żywiołowej,
- zmianę w budżecie dokonaną przez wójta (burmistrza) w związku z wystąpieniem zjawiska o cechach klęski żywiołowej, bez wyrażania przez sołectwo własnej woli w tym zakresie.

Odnosząc się najpierw do drugiej ewentualności, należy wskazać, że jako podstawa zmiany przeznaczenia środków przez wójta (burmistrza, prezydenta) może być wykorzystana kompetencja z art. 9 ust. 1 i 2 *Ustawy o stanie klęski żywiołowej*. Zgodnie z tymi przepisami, w czasie stanu klęski żywiołowej wójt (burmistrz, prezydent) kieruje działaniami prowadzonymi na obszarze gminy w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub w celu ich usunięcia. W zakresie tych działań wójt (burmistrz, prezydent) posiada m.in. prawo wydawania wiążących poleceń organom jednostek pomocniczych (sołectw). Ustalając znaczenie art. 1 ust. 4, przy uwzględnieniu funkcjonalnych wymagań dla ewentualnego wydatkowania na te działania środków funduszu sołeckiego, można przyjąć, że wójt (burmistrz, prezydent) może samodzielnie dokonać zmiany przeznaczenia środków funduszu sołeckiego w czasie stanu klęski żywiołowej i wydatkować je na działania związane z usuwaniem skutków

klęski. Słabością tego rozwiązania jest jednak powiązanie kompetencji wójta (burmistrza, prezydenta) z okolicznością wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, który to stan np. nie został formalnie wprowadzony w związku z np. powodzią, mimo istnienia przesłanek ku temu. Z pewnością nie można zaś stwierdzić, że wobec braku formalnego stanu klęski żywiołowej, organy gminy mogą wbrew woli sołectwa zmieniać przeznaczenie środków funduszu określone we wniosku.

Ustawa nie zawiera żadnych wskazówek co do sposobu podjęcia decyzji o przeznaczeniu środków funduszu na usuwanie skutków klęski żywiołowej przez sołectwo (zebranie wiejskie) w trakcie roku. Z istoty instytucji funduszu sołeckiego nie wynika, aby sołectwo mogło skutecznie wpłynąć na postanowienia budżetu w trakcie roku budżetowego (roku wydatkowania środków) ani w „normalnym” trybie, ani w czasie klęski żywiołowej. Możliwość taka – jako istotny wyjątek od zasad wprowadzania zmian w budżecie – nie może być domniemywana.

Wydaje się więc, że najbezpieczniejsze będzie przeznaczenie pozostających jeszcze w budżecie, niewydatkowanych środków funduszu sołeckiego na usuwanie skutków klęski żywiołowej w sposób „nieformalny”, tj. poprzez zaniechanie realizacji dotychczasowych przedsięwzięć zgodnie z wolą zebrania wiejskiego i przeznaczenie środków z budżetu w kwocie dotychczas niewydatkowanego funduszu na usuwanie skutków klęski żywiołowej. Zmiana ta nie wymaga wprowadzania modyfikacji w załączniku do uchwały budżetowej dotyczącym przeznaczenia środków funduszu na przedsięwzięcia zgłoszone we wnioskach w „normal-

nym” trybie. Taki „nieformalny” sposób zrealizowania woli sołectwa co do przeznaczenia środków na usuwanie skutków klęski żywiołowej ma tę podstawową zaletę, że nie spowoduje później problemów w zakresie oceny zgłaszania bądź niezgłaszania tych wydatków (innych przecież niż wynikające z wniosku złożonego w trybie *Ustawy*) do częściowego zwrotu z budżetu państwa – wydatki wykonane „w ramach funduszu” nie wystąpią. Wyrażenie przez sołectwo woli przeznaczenia środków na usunięcie skutków klęski żywiołowej będzie stanowić podstawę dla wójta do zaniechania realizacji przedsięwzięć zgłoszonych we wniosku. Ta wola może dotyczyć również kwoty „zaoszczędzonej” na realizacji przedsięwzięć już wykonanych. Na tle *Ustawy o funduszu sołeckim* oraz *Ustawy o finansach publicznych* nie można jednak przyjąć, że uchwała zebrania wiejskiego w tej sprawie bezwzględnie zobowiązuje organy gminy do dokonania zmian w budżecie.

Rafał Trykozko

FINANSE

34

Czy fundusz sołecki może być wkładem własnym gminy w realizację Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, Działanie „Odnowa i rozwój wsi”, oś IV Leader? W ramach tego programu zakupione zostanie wyposażenie placu zabaw. Zakup ten jest spójny z wnioskiem sołectwa. Jeżeli tak, to czy można wystąpić o zwrot wydatku z budżetu państwa zgodnie z Ustawą o funduszu sołeckim (w naszej

gminie będzie to 30%), zwrot z programu Leader to 75%.

Takie postępowanie nie budzi wątpliwości. Jeżeli sołectwo złożyło wniosek, w którym przewidywało zakup wyposażenia placu zabaw, to do decyzji wójta (burmistrza) należy sposób realizacji tego przedsięwzięcia. Jeżeli organ wykonawczy uzna, że sfinansowanie tego zakupu będzie bardziej efektywne, jeśli będzie ono – jako wkład własny – częścią gminnego projektu obejmującego takie właśnie przedsięwzięcie, nie naruszy to woli sołectwa co do rodzaju realizowanego przedsięwzięcia.

Bardziej problematyczną kwestią jest związek między zwrotem z budżetu państwa części wydatków poniesionych w ramach funduszu sołeckiego, a zwrotem środków z programu Leader. Nie ma wątpliwości, że dofinansowanie zadania z programu Leader nie wpływa na prawo gminy do występowania o zwrot części wydatków poniesionych w ramach funduszu sołeckiego – prawo to uzyskała gmina na mocy *Ustawy*. Pojawia się jednak pytanie czy zwrot ten nie będzie potraktowany jako dochód związany z realizacją projektu. Jeżeli umowa o dofinansowanie z programu Leader przewiduje pomniejszenie dofinansowania o dochody uzyskane w związku z realizacją projektu, nałożyłoby to na gminę obowiązek odprowadzenia kwoty zwrotu.

Gmina powinna wyjaśnić tę kwestię z instytucją, z którą podpisana została umowa o dofinansowanie. Wyjaśnienie powinno jednoznacznie określić status częściowego zwrotu wydatków poniesionych w ramach funduszu sołeckiego w świetle zasad realizacji programu.

Rafał Trykozko

35

Wójt zaniżył dochody budżetowe przy obliczaniu kwoty bazowej – sołectwa utraciły w ten sposób 1/3 funduszu. Jakie można podjąć kroki, jeżeli terminy składania wniosków upłynęły i wnioski dotyczyły pomniejszonych kwot?

Jeżeli upłynęły już terminy składania wniosków, sołectwo nie ma żadnej możliwości, aby określić przeznaczenie utraconych środków na zasadach wynikających z *Ustawy o funduszu sołeckim*.

Wójt opisanym działaniem niewątpliwie naruszył art. 2 ust. 1 i 2 *Ustawy*. Stało się to kosztem uprawnień sołectw, wynikających z podjęcia przez radę gminy uchwały wyrażającej zgodę na wyodrębnienie funduszu. Stosownie do art. 229 pkt 3 *Kodeksu postępowania administracyjnego* organem właściwym do rozpatrzenia skargi na działania wójta jest rada gminy. Sołectwa mogą zatem zaskarżyć do rady gminy działania wójta, wnioskując jednocześnie do rady np. o umożliwienie określenia przeznaczenia takiej kwoty środków, o jaką zaniżono fundusz. W ten sposób można byłoby zlikwidować w pewnym stopniu skutki bezprawnego działania wójta i wynikające stąd uszczuplenie uprawnień sołectw.

Należy jednak mieć na uwadze, że dopuszczenie przez organy gminy możliwości przeznaczenia określonych środków przez sołectwa na tym etapie nie będzie powiązane z korzystaniem z funduszu sołeckiego. W opisaney sytuacji nie będzie bowiem możliwe podjęcie decyzji w sprawie przeznaczenia środków na zasadach i w terminach wynikających z *Ustawy*.

Aby uniknąć takich sytuacji, warto po 30 czerwca przeanalizować, jakie środki powinny przypadać sołectwu i porównać te ustalenia z kwotami wskazanymi w informacji przekazanej przez sołtysa. Informacja ta powinna być powszechnie dostępna w internecie lub urzędzie – kwota dochodów bieżących zawsze jest wskazana w opisowym sprawozdaniu z wykonania budżetu publikowanym w BIP).

Rafał Trykozko

36

Czy można poprawić kwotę funduszu sołeckiego na dany rok, jeśli niewłaściwie przyjęto liczbę mieszkańców gminy na koniec poprzedniego roku? Przy ponownym przeliczeniu kwota funduszu uległaby niewielkiemu zmniejszeniu.

Analiza przepisów *Ustawy o funduszu sołeckim* pozwala wnioskować, że „poprawienie” kwoty funduszu w roku jego realizacji nie jest możliwe. Przede wszystkim dlatego, że nie da się cofnąć skutków wynikających z przekazania sołtysom informacji o wysokości środków dla danego sołectwa i podjętej na jej podstawie uchwały zebrania wiejskiego o przeznaczeniu funduszu.

Jeżeli błąd w obliczeniu kwoty przeznaczonej na fundusz danego sołectwa dotyczy niewielkich wartości, to nie ma on realnego wpływu na ocenę zgłoszonych przedsięwzięć w zakresie „mieszczenia się” ich kosztów w przyznanej sołectwu kwocie.

Inną kwestią jest jednak wpływ stwierdzonego błędu w obliczeniach na wniosek w sprawie zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu. Zgodnie z częścią C wzoru wniosku o zwrot z budżetu państwa

części wydatków gminy wykonanych w ramach funduszu sołeckiego, kwota wydatków wykazanych we wniosku jako poniesione w ramach funduszu nie może być wyższa niż kwota środków na sołectwa obliczona zgodnie z wzorem określonym przez art. 2 ust. 1 *Ustawy o funduszu sołeckim*. Niezależnie więc od kwot ujętych w informacji dla sołtysów, a w konsekwencji we wnioskach sołectw i w uchwale budżetowej, przy sporządzaniu wniosku o zwrot wydatków wykonanych w danym roku należy uwzględnić kwoty prawidłowo obliczone, aby nie narazić się na zarzut nienależnego otrzymania dotacji (tj. przekraczających obliczenie na podstawie art. 2 ust. 1 *Ustawy*).

Rafał Trykozko

37

Rada gminy dokonała zmiany planu wydatków budżetowych na bieżący rok w części dotyczącej funduszu sołeckiego. Zmiany dokonane zostały w ramach tego samego rozdziału pomiędzy paragrafami. Czy to jest zgodne z prawem? Przeniesienie dotyczy wydatków w ramach funduszu sołeckiego na rok 2011 i polega na dostosowaniu klasyfikacji do rodzaju wydatku. W załączniku planu wydatków w ramach funduszu sołeckiego zmienia się tylko klasyfikację budżetową wydatków, nie ulegają zmianie zadania.

Zmiana w uchwale budżetowej opisana w pytaniu nie narusza *Ustawy o funduszu sołeckim*. Nie dochodzi bowiem do zmiany wniosku sołectwa (zmiany przedsięwzięć zawartych we wniosku). Pierwotne ujęcie w uchwale budżetowej wydatków na realizację przedsięwzięć sołectwa (rozpisanie jego realizacji na podziałki klasyfika-

cji budżetowej w projekcie budżetu) i tak dokonane zostało przez wójta (burmistrza, prezydenta), a nie przez sołectwo – koszty zadania wskazywane przez sołectwo we wniosku należy oceniać jako szacunkowe, uzasadniające jedynie ogólny przewidywany koszt zadania, a nie koszty ostateczne.

Tego typu zmiany w trakcie roku budżetowego są nieuniknione – trudno zakładać, iż sołectwo składające wniosek oceni koszty wszystkich elementów składających się na wykonanie uchwalonego przedsięwzięcia w sposób ostateczny i nieodwołalny. Oszacowanie kosztów przez sołectwo ma raczej umożliwić ocenę wniosku w zakresie zgodności z warunkiem „mieszczenia się” przedsięwzięć w kwocie przypadającej sołectwu na dany rok budżetowy. *Ustawa o funduszu sołeckim* nie odbiera organowi wykonawczemu gminy obowiązku wyboru formy wydatkowania środków publicznych w sposób celowy, efektywny i oszczędny, przy zachowaniu zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

A zatem, zmiany w klasyfikacji budżetowej, związane z procesem realizacji budżetu nie wpływające na zmianę przedsięwzięcia, którego wykonanie zgłosiło sołectwo, nie stanowią zmiany wniosku sołectwa i są w związku z tym dopuszczalne.

Rafał Trykozko

38

Czy mogą być dwa źródła finansowania zadania przewidzianego w funduszu: fundusz i budżet gminy? Chodzi o sytuację, w której koszt zadania, zaplanowany w ramach funduszu sołeckiego na kwotę 20 tys, jest wyższy i wynosi 30 tys.

Oczywiście, że mogą. Jeśli w toku realizacji przedsięwzięcia trzeba będzie wydać kwotę wyższą, niż to wynikało z prawidłowego wniosku sołectwa, to dodatkowe koszty mogą być sfinansowane z budżetu gminy. W opisanej sytuacji trudno jednak mówić o dwóch źródłach finansowania – wydatki dotyczące realizacji przedsięwzięcia zgłoszonego we wniosku sołectwa są wydatkami z budżetu gminy!

Finansowane przedsięwzięcie jest zadaniem własnym gminy, nie można zatem dowodzić, że wójtowi (burmistrzowi) nie wolno wydatkować dowolnie zaplanowanych środków na realizację zadania własnego. Wydatkami „w ramach funduszu sołeckiego” będą jednak tylko wydatki do wysokości kwoty przypadającej sołectwu zgodnie z *Ustawą*.

Wydatkowanie kwoty wyższej od zaplanowanej we wniosku nie wzbudzi wątpliwości wówczas, jeżeli da się tę sytuację uzasadnić zmianą cen czy innych uwarunkowań związanych z realizacją przedsięwzięcia (zachodzi zwykle ryzyko wykonywania zadań). Jeżeli bowiem organ wykonawczy gminy przyjął wniosek sołectwa jako prawidłowy, to należy uznać, że na dzień rozpatrzenia wniosku ocenił koszt przedsięwzięcia jako realny. Trudno jednak przewidzieć czy w czasie realizacji przedsięwzięcia sytuacja nie zmusi do zwiększenia kwoty wydatków.

Jedynym niebezpieczeństwem w sytuacji wydatkowania kwot wyższych od wynikających z wniosku sołectwa jest możliwość zarzucenia wójtowi (burmistrzowi), iż przyjął wniosek nieprawidłowy w świetle art. 4 ust. 3 *Ustawy o funduszu sołeckim*, koszty przedsięwzięć wykraczały bowiem

poza środki przypadające sołectwu. Przykładowo: nie da się obronić prawidłowości wniosku, w którym sołectwo, na które przypadła kwota 20 tysięcy złotych, zgłosiło budowę 1 km nawierzchni asfaltowej. W takiej sytuacji żadne z wydatków nie będą mogły być uznane za „wykonane w ramach funduszu” ze względu na sprzeczność wniosku z obowiązującym prawem.

Rafał Trykozko

ZMIANY

39

Jeżeli koszt wykonania zadania w ramach funduszu sołeckiego okaże się niższy od zakładanego, to czy wójt może odmówić sołectwu wykorzystania pozostałej kwoty na inny cel? Czy istnieje sposób, aby sołectwo wykorzystało pozostałe środki na inne działania niż te zapisane we wniosku?

Nie można przyjąć założenia, iż wydatki realizowane w celu wykonania przedsięwzięcia uchwalonego przez zebranie wiejskie w ramach funduszu sołeckiego muszą być równe kwocie przypadającej sołectwu lub przeznaczonej na dane przedsięwzięcie. Wójt, realizując przedsięwzięcie zgodnie z wolą sołectwa, wykonuje w istocie budżet. Przy realizacji budżetu obowiązują wójta ogólne zasady wydatkowania środków publicznych, w szczególności zasada z art. 44 ust. 3 pkt 1 *Ustawy o finansach publicznych*, według której wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów. Ewentualne

oszczędności przy realizacji przedsięwzięcia zgodnie z wolą sołectwa są świadectwem gospodarnego postępowania wójta.

Kwoty pozostałe po zrealizowaniu przedsięwzięcia określonego we wniosku sołectwa nie mogą być wydatkowane w trybie *Ustawy o funduszu sołeckim* – nie można złożyć wniosku o ich przeznaczenie na zasadach określonych w art. 4 *Ustawy*. Kwestia „co zrobić z tymi niewykorzystanymi środkami” nie jest przedmiotem regulacji *Ustawy* i nie można ewentualnego ich wydatkowania traktować jako wydatków „w ramach funduszu sołeckiego”.

Nawet jeśli wójt zdecyduje o przeznaczeniu nadwyżki zgodnie z życzeniem sołectwa, nie można tego utożsamiać z funduszem sołeckim. Nie można więc też przyjąć, że jakiegokolwiek propozycje sołectwa składane w trakcie roku budżetowego zobowiązują wójta do ich wykonania – wójt jest jedynie zobowiązany do ujęcia w budżecie wniosków sołectw składanych w trybie art. 4 *Ustawy o funduszu sołeckim* i jest to istotny wyjątek od ogólnej zasady opracowywania budżetu, która zabrania interpretować go rozszerzająco.

Podsumowując, realizacja jakichkolwiek propozycji sołectwa składanych w trakcie roku budżetowego zależy tylko od woli wójta – nie można przyjąć założenia, iż sołectwo w każdym czasie i okolicznościach może zobowiązywać organy gminy do realizacji swoich zamierzeń. i nie ma przy tym znaczenia, jakiego rzędu środków miałyby ta decyzja dotyczyć. Prawo podjęcia przez zebranie wiejskie decyzji wiążącej organy gminy dotyczy procesu opisanego w art. 4 *Ustawy o funduszu sołeckim*. Błędne jest założenie, że

kwota przypadająca sołectwu na dany roku budżetowy oznacza kwotę wydatków, która ma być poniesiona. Kwota ta wyznacza jedynie zakres kosztowy przedsięwzięć, które sołectwo może uchwalić we wniosku.

Rafał Trykozko

40

Czy dopuszczalna jest zmiana przeznaczenia środków funduszu sołeckiego (w trakcie roku budżetowego) zgłoszona przez mieszkańców danego sołectwa w formie wniosku? w kwietniu bieżącego roku wpłynął do wójta wniosek z zebrania wiejskiego o zmianę przeznaczenia środków zaplanowanych do realizacji w 2010 r. Czy rada gminy może dokonać zmiany na mocy uchwały w sprawie zmian w budżecie? Czy w tym temacie będzie jednolita interpretacja przepisów, ponieważ różne RIO mają indywidualne (sprzeczne) podejścia dotyczące tej kwestii?

Tak jak zaznaczono w pytaniu, poszczególne izby obrachunkowe mają rozbieżne podejście do opisanej sytuacji. Moim zdaniem, zmiany przedsięwzięć poprzez złożenie nowego wniosku w trakcie roku budżetowego, są niedopuszczalne – nie przewiduje ich *Ustawa o funduszu sołeckim*. Jeżeli dopuścimy takie zmiany w trakcie roku, to wydatki ponoszone w następstwie tych zmian nie są już wydatkami w ramach funduszu sołeckiego – ich przeznaczenie nie wynika bowiem z wniosków sołectw złożonych w trybie *Ustawy o funduszu sołeckim*.

Wydaje się, że dopuszczanie takich zmian przez niektóre RIO jest wynikiem nazbyt wąskiego, wyłącznie „budżetowego” spojrzenia na limity wydatków na realizację przedsięwzięć

w ramach funduszu sołeckiego, które nie uwzględnia szczególnego trybu znalezienia się tych przedsięwzięć w budżecie. Przedsięwzięcia te nie będą miały, po ich zmianie, podstawowej cechy, którą ustawodawca chciał przypisać funduszowi sołeckiemu – nie będą wynikały z autonomicznej decyzji sołectwa, lecz będą wynikiem nieskrępowanej żadnymi ustawowymi zasadami akceptacji propozycji przez organy gminy.

O tym, że taka zmiana powoduje utratę cech przedsięwzięcia realizowanego w ramach funduszu sołeckiego, świadczy sposób postawienia pytania „Czy rada gminy może...?” Jeżeli byłby to nadal fundusz sołecki, to po spełnieniu przez sołectwo warunków ustawowych takie pytanie nie ma racji bytu – wówczas rada gminy „musi” ująć przedsięwzięcie w budżecie.

Korzystanie z możliwości zmian wniosków w trakcie roku, dopuszczanej przez niektóre RIO, jest poważnym niebezpieczeństwem z punktu widzenia gminy. Musimy bowiem pamiętać, że wszystkie wydatki „wykonane w ramach funduszu” muszą być ujęte we wniosku o zwrot części wydatków z budżetu państwa. Pojęcie „wydatków wykonanych w ramach funduszu” nie jest definiowane ani *Ustawą*, ani rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zwrotu części wydatków, co uważam na rażące niedopatrzenie prawodawcy.

Założmy, że RIO dopuści – na wniosek sołectwa – zmianę w budżecie wydatków w ramach funduszu – nie da się tak ustalonych wydatków obronić jako wydatków wykonanych na przedsięwzięcie uchwalone w trybie *Ustawy*. Gmina stanie przed problemem – czy ubiegać się o zwrot części wydatków

wykonanych na podstawie takich zmian w budżecie? Jakakolwiek decyzja rodzi niebezpieczeństwo naruszenia dyscypliny finansów publicznych – albo poprzez niedochodzenie należności z tytułu należnej dotacji, albo poprzez nienależne pobranie dotacji i obowiązek jej zwrotu wraz z odsetkami. W związku z tym, że zwrot będzie następował w formie dotacji celowej z budżetu państwa, z dużą dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, że kontrola prawidłowości wypłaty tych dotacji będzie przedmiotem kontroli nie tylko RIO, ale także NIK-u i służb wojewody. Celem wprowadzenia instytucji częściowego zwrotu wydatków miała być zachęta do przyznawania środków mieszkańcom w ramach funduszu sołeckiego, czyli przyznawania im prawa do podejmowania decyzji o ich przeznaczeniu. Nie było wolą ustawodawcy ustanawianie instytucji częściowego zwrotu wydatków, o przeznaczeniu których decydować będą organy gminy według własnego „widzi mi się”. a takimi wydatkami będą właśnie wydatki na przedsięwzięcia zmieniane w trakcie roku budżetowego. Prawo sołectw do podjęcia decyzji wiążącej organy gminy istnieje bowiem tylko w trybie przewidzianym w *Ustawie o funduszu sołeckim*. Nie obejmuje ono już etapu zmian w budżecie.

Uważam też, że kwestia zmian w budżecie na wniosek sołectwa może być rozpatrywana tylko w kontekście zmiany przedsięwzięcia, a nie podziałek klasyfikacyjnych, w których ujęto wydatki na przedsięwzięcie wynikające z wniosku złożonego w trybie art. 4 *Ustawy*. Przeniesienia między paragrafami klasyfikacji budżetowej wynikające z toku realizacji przedsięwzięcia nie powinny być ustalane na

linii: sołectwo – wójt. Takie zmiany są zwykłym wynikiem procesu wykonywania budżetu i mogą być wykonywane z pominięciem sołectwa.

Podsumowując, bilans potencjalnych korzyści i strat wynikających ze zmiany przedsięwzięcia (na wniosek sołectwa) w trakcie roku, przemawia za powstrzymaniem się od tego rodzaju zmian. Niewykonanie przedsięwzięcia w ramach limitu przeznaczonego na realizację funduszu sołeckiego (np. W następstwie wyrażenia takiej woli przez sołectwo w trakcie roku budżetowego) jest dużo bezpieczniejsze – takie postępowanie nie narusza bowiem przepisów *Ustawy*. Wolę sołectwa co do innego przeznaczenia kwoty niewydatkowanej zgodnie z pierwotnym wnioskiem sołectwa można oczywiście zrealizować jako „normalny” wydatek z budżetu.

Rafał Trykozko

ZWROTY

41

Gmina pierwszy raz składa wniosek o zwrot części kosztów z funduszu sołeckiego. Czy do wniosku o zwrot części kosztów należy załączyć jakieś dokumenty (np. faktury, rachunki, umowy)? Jak taki wniosek powinien wyglądać?

Wzór wniosku o częściowy zwrot wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego określony został w załączniku do *Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołeckiego* (Dz. U. Nr 21, poz.

106). Z przepisów rozporządzenia nie wynika, aby gmina miała załączać do wniosku dokumentację poświadczającą poniesienie wydatków w ramach funduszu sołeckiego czy też wnioski sołectw, których podstawą były wydatki ujęte przez gminę w pkt C wniosku o zwrot. Obowiązku przedkładania takiej dokumentacji nie da się także wyczytać z zakresu kompetencji wojewody do badania wniosku. Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia wojewoda sprawdza jedynie prawidłowość wniosku pod względem rachunkowym i formalnym. W ramach tej kompetencji mieści się zatem sprawdzenie: prawidłowości obliczeń dokonanych w treści wniosku (wyliczenia kwoty do zwrotu i ustalenia właściwego procentu zwrotu wydatków przysługującego gminie), terminu jego złożenia oraz prawidłowości złożonych podpisów.

Jeżeli jednak wojewoda zwróci się do gminy z poleceniem przedstawienia dokumentacji poświadczającej poniesienie wydatków w ramach funduszu, gmina powinna ją przekazać. Nie dlatego, że wojewoda ma prawo jej żądać, ale dlatego, że jest to korzystne dla gminy. Należy bowiem mieć na uwadze, że przepisy prawa nie definiują, co należy rozumieć pod pojęciem „wydatki wykonane w ramach funduszu sołeckiego”, a praktyka pokazuje, że wiele sytuacji trudno jednoznacznie ocenić. Zbadanie przez wojewodę dokumentacji (wniosków sołectw, faktur) znosi odpowiedzialność gminy za ewentualne błędy w kwalifikowaniu wydatków jako podlegających zwrotowi i ewentualną odpowiedzialność za np. wyłudzenie dotacji z budżetu państwa.

Podsumowując, gmina nie załącza do wniosku o zwrot żadnej dokumentacji

dotyczącej ponoszonych wydatków, ponieważ nie wynika to ani z obowiązków gminy w zakresie składania wniosków, ani z obowiązków wojewody w zakresie badania wniosków.

Rafał Trykozko

42

Nasza gmina złożyła wniosek o zwrot z budżetu państwa części wydatków gminy wykonanych w ramach funduszu sołeckiego za rok 2010. Jak w związku z tym będzie się klasyfikować dochód gminy z tytułu tej refundacji w budżecie gminy: w którym paragrafie, czy będzie to dochód bieżący czy majątkowy?

Refundacja z budżetu państwa jest – zgodnie z art. 2 ust. 4 *Ustawy o funduszu sołeckim* – dotacją celową. Będzie ona stanowiła dochód bieżący budżetu gminy. Wynika to z postanowień art. 235 ust. 2 i 3 *Ustawy o finansach publicznych*. Przepis zawarty w ust. 2 wskazuje, że przez dochody bieżące rozumie się dochody budżetu jednostki samorządu terytorialnego, niebędące dochodami majątkowymi. Z kolei art. 235 ust. 3 *Ustawy o finansach publicznych* zawiera zamknięty katalog dochodów majątkowych. Należą do nich:

- dotacje i środki na inwestycje,
- dochody ze sprzedaży majątku,
- dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Dotacja celowa, przekazana gminie tytułem zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego, nie ma przeznaczenia inwestycyjnego. Nie mając tak naprawdę żadnego konkretnego przeznaczenia,

nie stanowi też dochodu majątkowego. Jest to równoznaczne z koniecznością zakwalifikowania jej jako dochodu bieżącego budżetu.

Jak wcześniej wskazano, dotacja otrzymana tytułem zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego nie ma określonego celu. Zastosowanie do niej ma więc art. 50a *Ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, według którego to rada gminy decyduje o przeznaczeniu dotacji otrzymanych z budżetu państwa na podstawie odrębnych przepisów, stanowiących zwrot poniesionych wydatków na realizację zadań określonych w tych przepisach.

Druga część pytania dotyczy właściwej klasyfikacji budżetowej zwrotu, będącego dotacją celową.

Zgodnie z zasadami określonymi w przepisach *Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych*, dochód gminy z tytułu zwrotu części wydatków poniesionych w ramach funduszu sołeckiego – traktowanego jako dotacja z budżetu państwa niemająca charakteru inwestycyjnego – powinien być klasyfikowany w jednym z paragrafów rozpoczynających się cyfrą 2. W grupie tych paragrafów nie ma jednakże podziałki klasyfikacyjnej, która odpowiadałaby dokładnie cechom przekazywanej dotacji. W odniesieniu do dotacji przekazywanych gminom z budżetu państwa rozporządzenie wymienia bowiem następujące paragrafy:

– 201 „Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji

rządowej oraz innych zadań zleconych gminie (związkom gmin) ustawami”,

– 202 „Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej”,

– 203 „Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin (związków gmin)”.

Żaden z wymienionych paragrafów nie odpowiada zwrotowi części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego, ponieważ zwrot ten nie jest wiązany ze sfinansowaniem dotacją żadnych zadań. Refundacja ta ma charakter bliźniaczy do środków przekazywanych gminom w formie dotacji z tytułu rekompensaty utraconych dochodów własnych (art. 50a *Ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*), jednakże dla tych rekompensat została przewidziana odrębna podziałka klasyfikacyjna dochodów – paragraf 268 „Rekompensaty utraconych dochodów w podatkach i opłatach lokalnych”.

Należy też zwrócić uwagę na ogólnie opisany w rozporządzeniu paragraf 284 – „Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie ustawowo określonych zadań bieżących realizowanych przez pozostałe jednostki sektora finansów publicznych” opatrzony komentarzem, że „obejmuje dotacje celowe niezaliczone do paragrafów: 201 do 203, 211 do 213, 221 do 223”. Przy czym nie ma w rozporządzeniu zastrzeżenia, że wyłączenie to jest podmiotowe (czyli że nie dotyczy dotacji dla j.s.t.), a tylko, że należy tam ujmować dotacje, która nie są zaliczane do wymienionych paragrafów. Wynika stąd, że w paragra-

fie 284 mogą być ujmowane również dotacje dla j.s.t. (w tym gmin), które ze względu na specyficzne cechy nie mieszczą się w żadnej z określonych szczegółowo kategorii.

Oczywiście może pojawić się zastrzeżenie do ujęcia tej refundacji w paragrafie 284, ponieważ w jego tytule wskazano, że dotacja tam ujęta ma być przeznaczona „na finansowanie lub dofinansowanie ustawowo określonych zadań bieżących”. Refundacja zaś – zgodnie z *Ustawą o funduszu sołeckim* – nie jest przeznaczona ani na finansowanie ani na dofinansowanie żadnych konkretnych zadań.

Podsumowując, w świetle obowiązujących zasad klasyfikacji budżetowej nie ma możliwości precyzyjnego wskazania właściwego paragrafu klasyfikacji dla tego dochodu gminy. Za najmniej kontrowersyjne należy zaś uznać ujęcie tej dotacji w par. 203 lub 284.

Rafał Trykozko

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

43

Czy sołectwo może przekazać organizacji pozarządowej w formie dotacji środki uzyskane w ramach funduszu (np. stowarzyszeniu realizującemu projekt na rzecz mieszkańców sołectwa, dotyczący doposażenia świetlicy wiejskiej)?

Wniosek określający planowane przedsięwzięcie powinien być złożony przez sołectwo do 30 września roku

poprzedzającego rok budżetowy. Wójt – jeśli nie widzi przesłanek formalnych do odrzucenia wniosku – musi go zrealizować, wpisując przedsięwzięcie w budżet gminy. Należy pamiętać, że przedsięwzięcie musi spełniać przesłanki z art. 1 ust. 3 *Ustawy o funduszu sołeckim*.

Sołectwo nie może przekazać wybranemu Stowarzyszeniu środków, ponieważ nie ma takich uprawnień. Może jedynie wskazać przedsięwzięcie, które będzie realizowane (np. zawody sportowe czy inne imprezy na terenie sołectwa, doposażenie świetlicy). Wójt, jeśli uważa, że organizacja pozarządowa wykona to zadanie lepiej i taniej, powinien rozpiścić konkurs na jego realizację. Środki zostaną przekazane tej organizacji, która wygra konkurs.

Magdalena Kałuża

44

Jedno z sołectw porozumiało się ze stowarzyszeniem działającym na terenie gminy, które to w jego imieniu wystąpi z projektem o dofinansowanie budowy placu zabaw. Sołectwo chce przeznaczyć pieniądze z funduszu sołeckiego na wkład własny do tego projektu. Czy jest to możliwe (realizacją całego przedsięwzięcia będzie zajmowało się stowarzyszenie i na nie będą wystawiane wszystkie faktury)? Jeśli nie, czy zmieniłby coś w tym przypadku fakt zawarcia umowy partnerskiej pomiędzy stowarzyszeniem a gminą? Jakie jest najlepsze rozwiązanie w tym przypadku?

Jak należy wnioskować z treści pytania, plac zabaw ma być urządzony na gruncie gminy – zadanie będzie się zatem mieściło w katalogu zadań

własnych gminy. Jest to bowiem warunkiem możliwości rozpatrywania sposobu przekazania środków z funduszu sołeckiego stowarzyszeniu. Fundusz sołecki jest częścią budżetu gminy i przyjęcie przez zebranie wiejskie takiego czy innego przedsięwzięcia nie stanowi podstawy do jakiegokolwiek liberalizacji zasad ponoszenia wydatków z budżetu czy celów, na które mogą być przeznaczone.

Zawarcie „umowy partnerskiej” niczego nie zmienia w ocenie możliwości czy sposobu przekazania środków, ponieważ przepisy prawa nie przewidują tego typu umów. Tryb powierzenia realizacji zadania publicznego stowarzyszeniu z jednoczesnym dofinansowaniem jego realizacji z budżetu gminy określają w szczególności przepisy *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, zgodnie z ogólnymi zasadami wynikającymi z art. 221 *Ustawy o finansach publicznych*. Transfer środków z budżetu gminy (w tym w ramach realizacji funduszu sołeckiego) nastąpi wówczas w formie dotacji na realizację zadania publicznego. Wszczęcie postępowania w sprawie zawarcia umowy o powierzenie realizacji zadania i udzielenie dotacji może nastąpić na wniosek stowarzyszenia.

Warto jednak pamiętać, że jeżeli sołectwo złożyło wniosek, w którym przewidywało realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie placu zabaw, to do wyboru wójta (burmistrza) należy sposób realizacji przedsięwzięcia. Jeżeli organ wykonawczy gminy uzna, że sfinansowanie budowy placu zabaw będzie bardziej efektywne, jeśli jego realizacja zostanie powierzona stowarzyszeniu i przekaże na ten cel dotację (dofinansowanie), to taką

decyzją nie naruszy woli sołectwa co do rodzaju realizowanego przedsięwzięcia. Należy jednak podkreślić, że w ramach kompetencji sołectwa do określania przeznaczenia funduszu sołectkiego nie mieszczą się: wskazywanie konkretnego podmiotu, który ma wykonać przedsięwzięcie (wystąpić o dotację), wybór formy wykonania przedsięwzięcia (udzielenie dotacji). Sołectwo może wskazać we wniosku, iż planuje *wydatkowanie środków na budowę placu zabaw, w tym jako dotację dla podmiotu niepublicznego na realizację tego zadania*. Ostateczny przebieg procesu wydatkowania środków na przedsięwzięcie zależy jednak od

dwóch podmiotów: od wójta (burmistrza) – czy wybierze taką formę realizacji zadania (powierzenie podmiotowi niepublicznemu) i od stowarzyszenia – czy będzie wnioskowało o uzyskanie dotacji i czy spełni warunki konieczne dla jej uzyskania.

Okoliczność, że faktury będą wystawiane na stowarzyszenie nie stanowi przeszkody. Dowodem wydatku w ramach funduszu sołectkiego będzie przekazanie dotacji i zatwierdzenie przez wójta (burmistrza) jej rozliczenia przedstawionego przez stowarzyszenie, jako wydatkowanej zgodnie z przeznaczeniem czyli na budowę placu zabaw.

Rafał Trykozko

Sami swoje!

www.funduszesoleckie.pl

www.funduszesoleckie.pl